

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Dominik Matuška

**Postavení a uplatňování pohledávek
zajištěného věřitele v insolvenčním řízení**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 10. 06. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 111 256 znaků včetně mezer.

Dominik Matuška

V Praze dne 10. června 2019

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D. za jeho cenné rady a drahocenný čas, který mi byl ochoten věnovat jako vedoucí této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Věřitel a jeho význam v insolvenčním řízení	4
1.1 Úpadek, jeho formy a mnohost věřitelů jako jeho zákonná podmínka	4
1.2 Zásady insolvenčního řízení jako základní kameny	7
1.2.1 Zásady soudnictví a civilního procesu v insolvenčním řízení	8
1.2.2 Specifické zásady insolvenčního řízení	10
1.3 Zajištěný věřitel v insolvenčním řízení	11
1.3.1 Zajištěný věřitel dle § 2 písm. g) insolvenčního zákona	11
1.3.2 Zajištěný věřitel dle § 166 věty druhé InsZ	12
1.3.3 Zajištěný věřitel dle trestního řádu	13
1.4 Věřitelský insolvenční návrh	14
1.4.1 Věřitelské návrhy obecně	14
1.4.2 Šikanózní insolvenční návrhy	17
2. Pohledávka věřitele a její uplatňování s důrazem na zajištěného věřitele	19
2.1 Přihlášení věřitelovy pohledávky	19
2.1.1 Přihláška pohledávky v obecné rovině	20
2.1.2 Specifika přihlašování pohledávky zajištěného věřitele	23
2.2 Úroky z předinsolvenčních pohledávek	25
2.2.1 Úroky z předinsolvenčních pohledávek nezajištěných věřitelů	26
2.2.2 Úroky ze zajištěných předinsolvenčních pohledávek	27
2.3 Přezkum přihlášených pohledávek	29
2.4 Popírání pohledávek	31
2.5 Zjištění věřitelovy pohledávky	35
3. Uspokojení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení	37
3.1 Správa majetkové podstaty včetně předmětu zajištění	37
3.2 Způsob a rozsah uspokojení zajištěného věřitele	39
3.2.1 Uspokojení zajištěného věřitele v konkursu	39
3.2.2 Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení	40
3.2.3 Štěpení pohledávek v oddlužení	42
3.3 Předmět zajišťující práva více věřitelů	44
3.4 Zánik zajišťovacího práva	46
Závěr	47
Seznam zkratk	51
Seznam použitých zdrojů	53
1. Seznam použité literatury	53
2. Seznam použitých internetových zdrojů	54
3. Seznam použitých právních předpisů	55
4. Seznam použité judikatury	57
5. Seznam ostatních zdrojů	59
Abstrakt	60
Klíčová slova	61
Abstract	62
Key words	63

Úvod

Mými impulsy ke studiu insolvenčního práva byly v zásadě dvě věci. Tou první byl známý bonmot F. Bormana, který pravil, že: „*Kapitalismus bez insolvenčního řízení je jako křesťanství bez pekla.*“ Tento citát upoutal mou pozornost natolik, že jsem začal pronikat alespoň do základů insolvenčního řízení a tento studijní obor mě velmi zaujal. Druhým impulsem pro mě, jakožto studenta Právnické fakulty Univerzity Karlovy, byl jakýsi negativní postoj mých spolužáků k insolvenčnímu právu obecně. Vždy, když došla řeč na tuto problematiku, nabyl jsem dojmu, že od toho všichni dávají ruce pryč se slovy, že této části civilního procesního práva nemohou stejně nikdy porozumět. Mě to naopak motivovalo k postupnému pronikání do tajů této disciplíny.

Cílem této práce není obecný popis průběhu insolvenčního řízení, nýbrž důkladná analýza postavení a uplatňování pohledávek zajištěného věřitele v insolvenčním řízení z hlediska účinné právní úpravy, relevantní judikatury vyšších soudů České republiky, která slouží jako cenné vodítko při interpretaci některých zákonných ustanovení a odborné literatury na dané téma publikované. V určitých pasážích práce je poskytnut prostor též mým úvahám *de lege ferenda* ve vztahu k institutům, které by z mého pohledu mohly být podrobeny určitým legislativním změnám. Vybrané téma je jistě téma aktuální s významným přesahem do praxe, jelikož situací, kdy věřitelé využívají ke své ekonomické bezpečnosti zajišťovacích institutů, je nespočet. Nejčastějším příkladem budiž obecně známé zajištění ve formě zástavního práva na nemovité věci ve vlastnictví dlužníka.

Vlastní text práce sestává z úvodu, tří kapitol, které se dále dělí v několika úrovních na podkapitoly a závěru, kde budou shrnuty nejdůležitější poznatky rozebrané v textu práce. Po závěru najdeme seznam použitých zkratk a relevantních pramenů, se kterými jsem pracoval. Jedná se zejména o texty právních předpisů, odbornou literaturu a judikaturu vyšších soudů. Na úplném konci práce je poté k nalezení abstrakt práce v českém a anglickém jazyce spolu s klíčovými slovy, která jsou pro ni typická.

V první kapitole, která se dá označit za nejobecnější, je nejprve rozebrán význam věřitele pro zahájení insolvenčního řízení, kde se ve stručnosti zaměřuji na definici úpadku a roli věřitele, kterou v této fázi hraje, a to zejména na požadavek mnohosti věřitelů jakožto jedné z podmínek úpadku. Dále se věnuji zásadám

vztahujícím se k insolvenčnímu řízení a věřitelům s tím, že rozlišuji zásady vyskytující se obecně v procesním právu a zásady specifické pro toto řízení. Dále je pozornost věnována definici zajištěného věřitele podle insolvenčního zákona, jež vykazuje určité rozdíly oproti obecné hmotněprávní úpravě zajištění věřitelů obsažené v občanském zákoníku, která spočívá v tom, že ne všechny zajišťovací instituty nám známé z hmotného práva uznává v rámci definice zajištěného věřitele také právo insolvenční. Na konci kapitoly rozebírám právo věřitele svým insolvenčním návrhem řízení zahájit a nekalou praktiku tzv. šikanózních insolvenčních návrhů, která se v tuzemsku dosti rozmohla a je známá tím, že může doslova zdecimovat dobré jméno podnikatele.

Ve druhé, co do obsahu nejrozsáhlejší kapitole, jsou rozebrány aspekty vysoce formalizovaného procesu přihlašování pohledávek s důrazem na specifika zajištěných věřitelů, která jsou i v této oblasti markantní. Přihláška pohledávky hraje v této části prim a je rovněž rozebrána z různých úhlů. Věnuji se též úrokům z předinsolvenčních pohledávek a možnosti jejich uspokojení v insolvenčním řízení. I zde jsou popsány rozdíly a výhody, které zákon poskytuje zajištěným věřitelům. Dále je popsán proces přezkumu přihlášených pohledávek, který svým způsobem představuje zhuštěné, kolektivizované nalézací řízení, spolu s jeho možnými dopady na přihlášené věřitele. Zdůrazněna je role insolvenčního správce a dalších subjektů, kteří tuto fázi řízení významně ovlivňují. Tato část práce je zakončena podkapitolou o zjištění věřitelovy pohledávky.

V poslední, třetí kapitole se věnuji pro zajištěné věřitele nejdůležitější oblasti, kterou představuje finální uspokojení jejich pohledávky. Nejprve se zaměřuji na správu majtkové podstaty a osobu s dispozičním oprávněním v insolvenčním řízení. V této souvislosti rozebírám též pokyn zajištěného věřitele k řádné správě předmětu zajištění, kterým je insolvenční správce zpravidla vázán. Poté přistupuji již k samotnému uspokojení pohledávky zajištěného věřitele s tím, že poukazuji na rozdíly v jeho uspokojování v závislosti na způsobu řešení úpadku. Postup, při němž se zajištěný věřitel uspokojuje ze zpeněžení předmětu zajištěný, je společný konkursu i oddlužení, avšak zajímavé je zkoumání osudu neuspokojené části pohledávky zajištěného věřitele, jelikož tento proces vykazuje v obou těchto způsobech řešení úpadku určité rozdíly. Detailně pak zkoumám také vývoj judikatury v oblasti tzv. štěpení pohledávek v oddlužení, který byl velmi dynamický a relevantní závěry z něj vyplývající se

několikrát změnilo až do momentu, kdy judikaturu sjednotil srpnový rozsudek Nejvyššího soudu ČR z roku 2018. Celou práci zakončují zánikem zajišťovacího práva, což může být relevantní problematika mj. pro třetí osoby, které předmět zajištění v průběhu insolvenčního řízení nabývají do svého vlastnictví.

Celá práce vychází z právního stavu účinnému ke dni 1. června 2019.

1. Věřitel a jeho význam v insolvenčním řízení

Věřitel, jakožto subjekt práva oprávněný ze závazkového právního vztahu požadovat plnění po dlužníkovi, se primárně domáhá uspokojení své splatné pohledávky vůči dlužníku v rámci nalézacího řízení žalobou u soudu a v případě trvajících neplnění dlužníka následným výkonem rozhodnutí či exekucí. Vykonávací řízení můžeme však považovat za spravedlivé pouze v těch případech, kdy má dlužník dostatečný majetek k uspokojení všech věřitelů.¹

V případech, kdy tomu tak nebude, je třeba uvažovat o jiném uspořádání poměrů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Tato specifická situace je předmětem insolvenčního řízení, které je považováno za zvláštní procesní řešení dlužníkového úpadku.² Právním předpisem, jež má za úkol zjištění a řešení úpadku dlužníka, je zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. V insolvenčním řízení se na rozdíl od řízení nalézacího či vykonávacího nevyřizují pohledávky individuálně, nýbrž je věřitelé uplatňují ve speciálním kolektivním řízení.

1.1 Úpadek, jeho formy a mnohost věřitelů jako jeho zákonná podmínka

V tuzemsku by se dala s určitou nadsázkou označit za dominující pohled na zahájení insolvenčního řízení a následné osvědčení úpadku ochrana dlužníkového majetku právě před dlužníkem samotným.³ Úpadek nebo též platební neschopnost či insolvence dlužníka je naprosto klíčovým pojmem insolvenčního práva a jakožto hmotněprávní stav *sui generis* musí být v rámci insolvenčního řízení soudem tzv. osvědčen. Dle insolvenčního zákona rozlišujeme v zásadě tři různé definice úpadku, kterými jsou platební neschopnost, předlužení a hrozící úpadek.⁴ Každý typ úpadku se vyznačuje specifickými znaky, které musí být ve svém souhrnu vždy naplněny ve všech rozhodovaných případech, neboť bez osvědčení úpadku není samozřejmě provedení

¹ Winterová, A., Macková, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 195.

² Srov. § 1 písm. a) zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, který stanoví: „*Tento zákon upravuje a) řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.*“

³ Richter, T. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 233.

⁴ Srov. § 3 insolvenčního zákona.

insolvenčního řízení možné. U každého typu úpadku tedy insolvenční zákon vymezuje určité kumulativní podmínky s tím, že pro to, aby konkrétní osoba byla v úpadku, postačuje, aby situace, ve které se nachází, splňovala podmínky právě alespoň jedné z definic úpadku.

Úpadek ve formě platební neschopnosti spočívá dle definice v § 3 odst. 1 InsZ v tom, že dlužník má více věřitelů (podrobněji rozebráno níže v této podkapitole), jejichž splatné pohledávky není schopen plnit po dobu delší třiceti dnů ode dne jejich splatnosti. Je třeba, aby na neschopnost dlužníka plnit své splatné dluhy bylo nazíráno v objektivní smyslu tak, že dlužník zejména nemá dostatek peněžních prostředků k plnění svých dluhů a tato neschopnost nesmí být zaměňována za pouhou neochotu platit dluhy sporné.⁵ Platební neschopnost ve smyslu insolvenčního zákona se vztahuje na všechny dlužníky, které jsou fyzickými nebo právnickými osobami kromě subjektů vymezených v § 6 InsZ⁶, jenž upravuje výjimky z osobní působnosti insolvenčního zákona. Ustanovení § 3 odst. 2 InsZ⁷ obsahuje popis čtyř vyvratitelných domněnek, za nichž je dlužník pokládán za insolventního pro platební neschopnost. Tyto podmínky jsou alternativní, a proto k presumpci platební neschopnosti postačuje naplnění alespoň jedné z nich. K platební neschopnosti je ještě vhodné zmínit, že v případě, kdy není dlužník v úpadku pro předlužení, zamítne insolvenční soud dle § 143 odst. 3 insolvenční návrh věřitele také tehdy, pokud platební neschopnost dlužníka jednajícího v dobré víře vznikla protiprávním jednáním třetí osoby a se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že dlužník platební neschopnost odvrátí v době do 3 měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků.

⁵ Maršíková, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 7.

⁶ Jedná se zejména o subjekty veřejné správy jako stát, územní samosprávné celky, dále specifické finanční instituce a další subjekty v tomto ustanovení vymezené.

⁷ § 3 odst. 2 InsZ zní: „*Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže*

- a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo*
- b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo*
- c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo*
- d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.“*

Ustanovení § 3 odst. 4 InsZ nám definuje předlužení, které nastává v případě, kdy má dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Předlužení se dle zmíněného ustanovení vztahuje pouze na dlužníky právnické osoby a fyzické osoby – podnikatele. Poněkud vágní formulace podmínek předlužení dává prostor celé řadě otázek, na něž díky nedostatku relevantní judikatury vyšších soudních instancí dosud neznáme jednoznačnou odpověď. Např. se jedná o problematiku toho, zda pohledávky věřitelů musí být splatné či nikoliv, zda se mají nesplátné dluhy diskontovat na současnou hodnotu, nebo jakým způsobem se pro účely předlužení oceňuje majetek dlužníka.⁸ Co se týče souhrnu dlužnických dluhů, zastávám názor, že tento pojem by se měl vykládat extenzivně ve smyslu, že by měl zahrnovat všechny dluhy dlužníka včetně nesplátných⁹, neboť pokud by zákonodárce chtěl danou kategorii jakkoliv omezit, jistě by tak učinil např. podobným způsobem jako u vymezení podmínek platební neschopnosti.

Nakonec si v této podkapitole rozebereme tzv. pluralitu věřitelů, která je společná jak pro platební neschopnost, tak pro předlužení.¹⁰ Zákonná podmínka mnohosti věřitelů byla v minulosti několikrát interpretována v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu tak, že musí jít nejméně o dva věřitele¹¹ s tím, že právě počet dvou věřitelů je dostačující, pokud jsou jejich pohledávky po splatnosti.¹² Co se týče doby zkoumání úpadku ve vztahu k nutnosti přihlášení těchto věřitelů do insolvenčního řízení, tak platí, že v době zkoumání úpadku ze strany insolvenčního soudu nemusí být oba věřitelé do řízení přihlášení.¹³

Jako určitou pojistku před účelovým vytvářením plurality věřitelů můžeme spatřovat § 143 odst. 2 InsZ. Podle tohoto ustanovení se při podání věřitelského insolvenčního návrhu nepovažuje za druhého věřitele subjekt, který sice disponuje splatnou pohledávkou, nicméně tato pohledávka na něho byla převedena v době kratší 6 měsíců před podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení. Zákonodárce se tímto ustanovením snaží zabránit možnosti šikany dlužníka ze strany jeho věřitelů při umělem

⁸ Richter, T., op. cit., s. 244.

⁹ Obdobně též Maršíková, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami.*, op. cit., s. 9.

¹⁰ Srov. § 3 odst. 1 písm. a) spolu s § 3 odst. 4 insolvenčního zákona.

¹¹ Srov. např. usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 1/2008 ze dne 27. 1. 2010.

¹² Srov. např. usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 19/2011 ze dne 30. 4. 2013.

¹³ Srov. např. usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 46/2011 ze dne 26. 6. 2012.

rozdělování či postupování pohledávek.¹⁴ Za použití argumentu a contrario se dostaneme k závěru, že postoupení pohledávky mimo tuto dobu za účelem vytvořením mnohosti věřitelů by mělo být v pořádku a Nejvyšší soud tuto praxi v zásadě akceptuje.¹⁵ Na druhou stranu, je-li jedna ze dvou pohledávek zařaditelná do kategorie triviálních či bagatelních a vykazuje znaky typické pro pohledávku uměle vytvořenou výhradně za účelem prokázání mnohosti věřitelů, pak Nejvyšší soud existenci mnohosti věřitelů neakceptoval.¹⁶¹⁷

K otázce unesení důkazního břemene ve vztahu k prokazování plurality věřitelů ze strany insolvenčního navrhovatele konstatoval NS v usnesení sp. zn. 29 NSCR 14/2011, že: „*Jak dlužnický, tak i věřitelský insolvenční návrh musí ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 InsZ obsahovat jako součást vylíčení okolností, které osvědčují úpadek dlužníka, nejen konkrétní údaje o dalších věřitelích dlužníka, nýbrž i konkrétní údaje o pohledávkách takových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek, a to v míře, která v případě, že tato tvrzení budou shledána pravdivými, dovolí insolvenčnímu soudu uzavřít, že dlužník je v úpadku.*“¹⁸ Z toho se dá uzavřít, že insolvenční návrh, ve kterém jsou označeni další věřitelé dlužníka bez specifikace konkrétních údajů o jejich pohledávkách včetně doby splatnosti, nesplňuje výše uvedené požadavky.

1.2 Zásady insolvenčního řízení jako základní kameny

Z procesněprávní perspektivy je insolvenční řízení zvláštním a do určité míry samostatným typem civilního procesu, který vykazuje celou řadu specifíků. Pro jeho pochopení je v první řadě třeba porozumět právním principům, na kterých je insolvenční řízení vystavěno. Tato kapitola bude strukturována do dvou částí, ve kterých se budu nejprve věnovat základním právním principům¹⁹ společným pro

¹⁴ Hášová, J. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 13.

¹⁵ Srov. např. usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 52/2011 ze dne 31. 1. 2012.

¹⁶ Srov. např. usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 14/2012 ze dne 28. 3. 2013.

¹⁷ Richter, T., op. cit., s. 236.

¹⁸ Řeháček, O. *Úpadek a jeho osvědčení*. In *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora., ročník 2012, č. 9, s. 20.

¹⁹ Pojmy právní zásada a právní princip jsou používány v rámci této práce *promiscue*, i když je někdy teorie práva rozlišuje.

soudnictví obecně a všechny druhy civilního procesu s tím, že u některých z těchto zásad se pokusím nastínit jejich specifické využití v insolvenčním řízení. Ve druhé části se zaměřím na principy typické pouze pro insolvenční řízení s důrazem na zásady týkající se postavení věřitelů.

1.2.1 Zásady soudnictví a civilního procesu v insolvenčním řízení

Na začátku této podkapitoly se sluší alespoň stručně připomenout základní ústavní principy soudnictví, které se samozřejmě (někdy s určitými modifikacemi) uplatní i v rámci insolvenčního řízení. Mezi tyto zásady patří nezávislost a nestrannost soudu (čl. 81 a 82 Ústavy a shodně též čl. 36 odst. 1 Listiny), zákaz odnětí zákonnému soudci (čl. 38 odst. 1 Listiny), zásada rovnosti účastníků řízení (čl. 96 odst. 1 Ústavy a čl. 37 odst. 3 Listiny) a právo na veřejné projednání věci, bez zbytečných průtahů a v přítomnosti účastníka tak, aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny). Tyto výše zmíněné a některé další judikatorně vyjádřené zásady bývají v souhrnu často označovány jako „*právo na spravedlivý proces*“ zakotvené též v čl. 6 Evropské úmluvy.²⁰ Ze zmíněných principů je třeba upozornit na zvláštní rozměr práva na zákonného soudce, který se uplatňuje taktéž při ustanovení insolvenčního správce. Role insolvenčního správce je v řízení tak stěžejní, že se zákon věnuje jejímu ustanovení insolvenčním soudem dle seznamu insolvenčních správců, který vede Ministerstvo spravedlnosti, velmi podrobně v několika ustanoveních.²¹²² Insolvenční správce musí být samozřejmě ustanoven při dodržení veškerých zákonných podmínek.

Odvětvové principy civilního procesu²³ mají v insolvenčním řízení své místo mimo jiné díky subsidiárnímu použití OSŘ²⁴, jehož ustanovení o sporném řízení se přiměřeně použijí dle § 7 InsZ, pokud nemá insolvenční zákon vlastní úpravu určitého institutu nebo situace a není to v rozporu se zásadami insolvenčního řízení. Není-li použití OSŘ možné, použije se ZŘS. Odvětvové principy tvoří vždy dvojice opačného

²⁰ Richter, T., op. cit., s. 208.

²¹ Srov. § 21 a násl. InsZ

²² Winterová, A., Macková, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.*, op. cit., s. 209.

²³ Winterová, A., Macková, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: Řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 63.

²⁴ Je však třeba poznamenat, že některé principy nejsou v právních předpisech vůbec explicitně upraveny a musíme je dovozovat a zobecňovat z jednotlivých procesních institutů.

významu a charakter toho či onoho řízení určuje právě to, který z dvojice principů se v něm alespoň převážně uplatňuje.²⁵ Z odvětvových principů se v insolvenčním řízení použijí zejména:

- zásada dispoziční *versus* zásada oficiality (viz níže),
- zásada projednací *versus* zásada vyšetřovací,
- zásada legálního pořádku²⁶,
- zásada volného hodnocení důkazů,
- zásada přímosti,
- zásada písemnosti,
- zásada ústnosti,
- zásada materiální pravdy,
- zásada veřejnosti.

V rámci odvětvových zásad si blíže rozebereme zásadu dispoziční, která tvoří dvojici se zásadou oficiality. Tyto dvě zásady odpovídají na otázku, kdo má možnost zahájit řízení spolu s vymezením jeho předmětu a kdo může s řízením a jeho předmětem disponovat.²⁷ V řízení ovládaném dispoziční zásadou je právo nakládat s řízením v rukou jeho účastníků, kteří tak činí zejména podáním či zpětvzetím žaloby. Na druhé straně zásada oficiality znamená, že procesní iniciativa je v rukou soudu, jehož úkolem je zahájit řízení a vymežit jeho předmět. Takové řízení má samozřejmě také své účastníky (bez nich nepřichází řízení pojmově v úvahu), avšak ti jsou výrazně omezeni v možnosti ovlivňovat svým jednáním zahájené řízení.²⁸ V průběhu insolvenčního řízení se obě zásady prolínají hlavně v závislosti na tom, v jaké fázi se insolvenční řízení nachází. Co se týče zahájení insolvenčního řízení, tak zde není pochyb o tom, že je ovládáno dispoziční zásadou, neboť lze zahájit pouze na návrh dlužníka či věřitele (věřitelský návrh je podrobněji rozebrán níže). Navrhovatel může docílit ukončení insolvenčního řízení zpětvzetím návrhu nejpozději do vydání rozhodnutí o úpadku dle § 129 odst. 1 InsZ. Zásada oficiality se uplatňuje v insolvenčním řízení např. v případě

²⁵ Winterová, A., Macková, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: Řízení nalézací.*, op. cit., s. 63.

²⁶ Též označována jako zásada koncentrace řízení.

²⁷ Lavický, P. a kol. *Moderní civilní proces.* Brno: Masarykova Univerzita, 2014, s. 37.

²⁸ Winterová, A., Macková, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: Řízení nalézací.*, op. cit., s. 76.

nařizování předběžných opatření soudem, pokud je soud může vydat i bez návrhu a při vydávání celé řady dalších rozhodnutí²⁹, což lze na druhou stranu považovat za velmi silný projev zásady oficiality.³⁰

1.2.2 Specifické zásady insolvenčního řízení

Výše jsme vymezili insolvenční řízení jako specifický druh civilního procesu, z čehož plyne, že v tomto druhu řízení nalezneme určité zásady, které se v jiných typech civilního řízení neobjevují.³¹ Ve vztahu k věřitelům mají tyto zásady zcela zásadní význam.

První zásada vychází ze samotného principu insolvenčního řízení a spočívá v rychlém, hospodárném a co nejvyšším uspokojení dlužníkových věřitelů. Maximalizace uspokojení věřitelů se považuje za jeden ze základních organizačních a interpretačních principů insolvenčního řízení s tím, že řešení dlužníkového úpadku má vyústit v maximální možné uspokojení dlužníkových věřitelů.³²

Druhou ze stanovených zásad je zásada specifické rovnosti věřitelů stejného nebo obdobného postavení. V této zásadě je vyjádřena nemožnost přiznat shodná práva věřitelům, kteří nemají shodné nebo alespoň obdobné postavení. Věřitelé si tedy budou v řízení rovni, pouze pokud jim insolvenční zákon toto rovné postavení přizná a následně budou moci v řízení disponovat rovnými možnostmi. Shrnout by se to dalo tím způsobem, že věřitelé si jsou rovni v rámci kategorie věřitelů, do které náleží a v rámci druhu pohledávek, které v řízení uplatňují – tato zásada bývá někdy označována slovy *par condicio creditorum*.³³

Zásada ochrany práv věřitele nabytých v dobré víře³⁴ směřuje na situace, kdy věřitel dlužníka (úpadce) nabyl své právo v dobré víře ještě před zahájením

²⁹ Např. odvolání insolvenčního správce z funkce bez návrhu dle § 31 odst. 1 InsZ.

³⁰ Richter, T., op. cit., s. 226.

³¹ Demonstrativní výčet těchto zásad je k nalezení v § 5 insolvenčního zákona a slouží jako významné interpretační vodítko pro to, zda procesní úkony procesních subjektů neodporují cíli a účelu insolvenčního řízení.

³² Richter, T., op. cit., s. 217.

³³ Winterová, A., Macková, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.*, op. cit., s. 209.

³⁴ K pojmu dobrá víra srov. např. nález Ústavního soudu sp. zn. III.ÚS 247/14, ze dne 28. 1. 2016.

insolvenčního řízení. V této situaci lze následně omezit takto nabytá práva věřitele pouze v souladu s insolvenčním zákonem rozhodnutím insolvenčního soudu nebo postupem insolvenčního správce, a to jen ve výjimečných případech.

Poslední z explicitně uvedených zásad v § 5 InsZ se týká zákonného omezení smluvní autonomie věřitelů ohledně uspokojování jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, což je možné jen ve zvláštních případech, pokud tak stanoví insolvenční zákon. Hlavním cílem takto koncipované zásady je zabránit narušení základních principů insolvenčního řízení a povinnost věřitelů zdržet se jednání, které směřuje k uspokojení pohledávek mimo insolvenční řízení, se uplatní ve všech fázích insolvenčního řízení a zavazuje i ty věřitele, kteří ať už z jakýchkoli důvodů svou pohledávku do insolvenčního řízení nepřihlásili.³⁵

1.3 Zajištěný věřitel v insolvenčním řízení

Okruh věřitelů lze v rámci insolvenčního řízení rozdělit do několika skupin, přičemž pro účely této práce je stěžejní postavení zajištěného věřitele. Zajištěný věřitel je dle § 9 písm. c) InsZ jedním z procesních subjektů a s ohledem na ustanovení § 14 odst. 1 InsZ spolu s dlužníkem též účastníkem insolvenčního řízení. S ohledem na fakt, že zajištění věřitelé tvoří v insolvenčním řízení skupinu, která se svým postavením a svými zájmy výrazně odlišuje od jiných skupin věřitelů a která s ohledem na práva ze zajištění, nabytá před zahájením insolvenčního řízení, může výrazně ovlivnit průběh insolvenčního řízení, bylo nutné tento klíčový pojem přesně definovat.³⁶

1.3.1 Zajištěný věřitel dle § 2 písm. g) insolvenčního zákona

Zcela základní vymezení zajištěného věřitele nám poskytl zákonodárce v § 2 písm. g) InsZ, který definuje zajištěného věřitele jako *„věřitele, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční*

³⁵ Hásová, J. a kol., op. cit., s. 35.

³⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

*právní úpravy; zajištěným věřitelem je i agent pro zajištění podle zákona o dluhopisech.*³⁷

Výčet přednostně uspokojovaných zajištění uvedených v tomto ustanovení je taxativní bez ohledu na to, že česká právní úprava zná bez pochyby i další zajišťovací instituty, které si však vzhledem ke své povaze dle mínění zákonodárce takto zakotvené právo přednosti nazeaslují. Zajištění věřitelé ve smyslu § 2 písm. g) InsZ jsou tedy ve své podstatě podmnožinou zajištěných věřitelů ve smyslu hmotného práva. V této souvislosti by mohlo být zajímavé zmínit, že do legální definice obsažené ve zmíněném paragrafu bylo tzv. revizní novelou insolvenčního zákona doplněno slovíčko „jen“, které mělo za cíl snad pouze stoprocentně potvrdit, že výčet zajišťovacích institutů je opravdu taxativní a definitivně byla uzavřena možnost jakéhokoli rozšiřujícího výkladu.³⁸ Nicméně si nejsem vědom žádných výkladů tohoto ustanovení před revizní novelou, které by naznačovaly, že by dané ustanovení mohlo být vykládáno ve smyslu demonstrativního výčtu, a proto se mi zdá doplnění slova „jen“ poněkud nadbytečným.

Zajištění věřitelé hrají v insolvenčním řízení dominantní úlohu a není nic překvapujícího, že výzkumy vždy potvrdí, že míra jejich uspokojení v insolvenčním řízení je v porovnání s nezajištěnými věřiteli mnohonásobně vyšší. Konkrétně se zajištění věřitelé dle průzkumů v průměru uspokojují částkou odpovídající 28,2 % výše jejich přihlášené pohledávky, kdežto průměrná výše uspokojení věřitelů nezajištěných dosahuje v průměru pouhých 3,7 % výše jejich přihlášené pohledávky.³⁹ Zajištěný věřitel se uspokojuje až do výše 100 % pohledávky, což vyplývá i z § 298 odst. 2 InsZ.⁴⁰

1.3.2 Zajištěný věřitel dle § 166 věty druhé InsZ

Ustanovení § 166 věty druhé InsZ upravuje postavení zajištěného věřitele pro případ, kdy dlužník ve smyslu insolvenčního zákona (dlužník, ohledně něhož je vedeno

³⁷ Pro bližší informace ke konkrétním zajišťovacím institutům srovnejte příslušná ustanovení občanského zákoníku.

³⁸ Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 7.

³⁹ Smrčka, L., Plaček, J., Schönfeld, J., Louda, L. *Insolvenční řízení (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. 1. vydání. Praha: Professional Publishing, 2016, s. 104.

⁴⁰ Hásová, J. a kol., op. cit., s. 6.

insolvenční řízení) je jen osobou poskytující zajištění ve smyslu § 2 písm. g) InsZ a není přímým (obligačním) dlužníkem.⁴¹ Vzhledem k opuštění termínu úpadce (tento termín již insolvenční nepoužívá, čímž se terminologie liší od předchozího ZKV) je proto nutné při interpretaci § 166 věty druhé rozlišovat mezi dlužníkem ve smyslu InsZ (tedy účastníkem insolvenčního řízení, jehož úpadek je v insolvenčním řízení řešen - dle dřívější terminologie úpadce) a dlužníkem, za kterým má věřitel pohledávku zajištěnou majetkem náležejícím do majetkové podstaty dlužníka.⁴²

Pro snadnější pochopení a ilustraci této problematiky si můžeme představit situaci, kdy věřitel poskytne zápůjčku osobě A) s tím, že pohledávka ze zápůjčky je zajištěna nemovitostí ve vlastnictví osoby B); osoba B) se stane dlužníkem v insolvenčním řízení a předmětná nemovitost je sepsána do majetkové podstaty. V praxi nastává často otázka, jakým způsobem má takto zajištěný věřitel svou pohledávku v insolvenčním řízení přihlásit. Způsob přihlášení pohledávky bude záviset na tom, zda je obligační dlužník (osoba A) vymezená výše) v prodlení s plněním dluhu. Pokud je osoba A) v prodlení se splacením dluhu, je věřitel oprávněn přihlásit se do insolvenčního řízení jakožto zajištěný věřitel právě dle § 166 věty druhé InsZ. Takový věřitel bude uspokojen výhradně z výtěžku získaného zpeněžením předmětu zajištění. Pokud osoba A) v prodlení dosud není, je věřitel oprávněn přihlásit se do insolvenčního řízení vedeného na majetek osoby B) pouze podmíněně.⁴³

1.3.3 Zajištěný věřitel dle trestního řádu

Insolvenční zákon upravuje v ustanovení § 167 odst. 2 ještě jeden zvláštní typ zajištěného věřitele, který nekorresponduje s termínem zajištěný věřitel ve smyslu § 2 písm. g) InsZ a na kterého se ustanovení týkající se postavení zajištěných věřitelů uplatní obdobně.

Věřitelem ve smyslu § 167 odst. 2 InsZ je věřitel vykonatelné pohledávky na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem anebo pohledávky na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem. Věřitel v takovém

⁴¹ Richter, O. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 14.

⁴² *Ibid.*

⁴³ Maršíková, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami.*, op. cit., s. 332.

postavení může být v insolvenčním řízení uspokojen z výtěžku zpeněžení majetkové hodnoty zajištěné postupem dle § 47 – 49 TŘ.⁴⁴ I tento věřitel musí bez výjimky svou pohledávku řádně přihlásit, nicméně tak může učinit dle § 173 odst. 1 věty třetí kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení, pokud zajištění podle TŘ nadále trvá.

Tato kategorie zajištěných věřitelů vykazuje tedy jednu zvláštnost, kterou považují za prolomení zásady rovnosti postavení věřitelů, kteří mají v insolvenčním řízení stejné či obdobné postavení. V problematice pořadí a způsobu uspokojování jsou tito věřitelé sice ve stejném postavení jako „klasičtí“ zajištění věřitelé, mohou však své pohledávky přihlašovat kdykoliv během insolvenčního řízení, pokud jejich zajištění dle TŘ stále trvá viz výše, a nemusí se tak řídit lhůtou k přihlášení pohledávky, kterou stanoví insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Tato možnost bývá vnímána jako prolomení zásad insolvenčního řízení i soudní praxí, neboť v tomto rozsahu upřednostňuje věřitele zajištěné dle TŘ.⁴⁵ De lege ferenda by se proto mělo dle mého názoru uvažovat o postavení přihlašování pohledávek zajištěných věřitelů na roveň ve prospěch zásady rovnosti, která představuje základní pilíř civilního procesu a neměla by být prolamována buď vůbec nebo jen ve zcela výjimečných případech.

1.4 Věřitelský insolvenční návrh

1.4.1 Věřitelské návrhy obecně

Velký význam věřitele můžeme spatřovat také při zahájení insolvenčního řízení jako takového, neboť věřitel je spolu s dlužníkem (úpadcem) jediným, kdo může toto řízení iniciovat. Řízení se zahajuje⁴⁶ dnem, kdy insolvenční návrh došel místně a věcně příslušnému soudu.⁴⁷ V insolvenčním řízení jsou v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy dle § 7a InsZ. Místní příslušnost se dle § 7b InsZ určí podle soudu, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka⁴⁸ s tím, že platí zásada perpetuatio fori uvedená v

⁴⁴ Richter, O., op. cit., s. 19.

⁴⁵ Kozák, J. a kol., op. cit., s. 683.

⁴⁶ Pro účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení srovnejte § 109 a násl. InsZ.

⁴⁷ Samotné účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají až okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku dle § 109 odst. 4 InsZ. Vyhlášku zveřejňuje insolvenční soud dle § 101 odst. 1 InsZ nejpozději do 2 hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh.

⁴⁸ Obecný soud dlužníka zjistíme pomocí § 85 odst. 1 OSŘ ve spojení s § 80 OZ.

§ 11 odst. 1 OSŘ, která stanoví: „*Pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení.*“ Tím se zabraňuje dlužníkům v praktikování tzv. forum shoppingu, které spočívá v účelové změně sídla směřující ke změně místní příslušnosti a určení pro dlužníka výhodnějšího insolvenčního soudu. Novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb. byla do prvního odstavce § 7b InsZ doplněna věta ohledně fixace místní příslušnosti soudu na obecný soud, v jehož obvodu měl dlužník zapsaný do obchodního rejstříku sídlo ke dni, který o šest měsíců předchází okamžik zahájení insolvenčního řízení. Toto doplnění je další pojistkou a ochranou proti praktikování forum shoppingu v insolvenčním řízení.⁴⁹

Insolvenční návrh musí obsahovat⁵⁰ vždy obecné náležitosti podání dle § 42 odst. 4 OSŘ a vedle toho též řádné označení navrhovatele (věřitele) a dlužníka. Je-li věřitel či dlužník fyzická osoba, musí být označen jménem, příjmením a bydlištěm a v případě, že jde o podnikatele, tak též identifikačním číslem. U právnické osoby je nutné vymežit obchodní firmu nebo název, sídlo a identifikační číslo. Svoji aktivní legitimaci k podání insolvenčního návrhu musí věřitel v první řadě prokázat faktem, že má vůči dlužníku pohledávku po splatnosti. S ohledem na to, že znakem úpadku je mimo jiné mnohost věřitelů (viz výše), musí věřitelský insolvenční návrh obsahovat též údaje o nejméně jednom dalším věřiteli dlužníka a jeho pohledávce⁵¹. Pokud je věřitelova pohledávka po splatnosti kratší dobu než tři měsíce, je navrhovatel povinen také tvrdit a prokázat skutečnosti osvědčující⁵² dlužníkuv úpadek.⁵³ Má-li věřitel vůči dlužníku pohledávku, která je po splatnosti déle než tři měsíce, nemusí prokazovat skutečnosti osvědčující dlužníkuv úpadek, jelikož v tomto případě nastupuje vyvratitelná domněnka úpadku dle § 3 odst. 2 písm. b) InsZ a v průběhu projednávání

⁴⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., zvláštní část, k bodu 1 a 2.

⁵⁰ Obsahové náležitosti insolvenčního návrhu nalezneme především v § 103 a násl. InsZ.

⁵¹ Zejména o jakou pohledávku se jedná, jaká je její výše a jak dlouho je po splatnosti.

⁵² K tomuto Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 29 NSCR 22/2009, ze dne 20. 5. 2010 uvedl, že: „*V insolvenčním návrhu musí být tvrzeny takové okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka nebo o hrozícím úpadku dlužníka logicky vzato vyplývá. Pouhé konstatování, že „dlužník je v úpadku“, nebo mu „úpadek hrozí“, případně, že dlužník „je insolventní“, nebo že „je v platební neschopnosti“, anebo že „je předlužen“, není ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona uvedením okolností, které úpadek osvědčují.*“

⁵³ Maršíková, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 85.

insolvenčního návrhu bude na dlužníkovi, aby svou aktivitou domněnku úpadku vyvrátil.⁵⁴ K insolvenčnímu návrhu věřitele musí být rovněž připojeny listiny, jichž se věřitel v návrhu dovolává. Zejména půjde o listiny prokazující věřitelovu splatnou pohledávku za dlužníkem a tvrzený úpadek dlužníka, ledaže nastala fikce úpadku (viz výše). Obligatorní přílohou je potom samotná přihláška věřitelovy pohledávky učiněná na předepsaném formuláři. Dle § 108 InsZ je věřitel jakožto insolvenční navrhovatel taktéž povinen složit zálohu na náklady insolvenčního řízení.⁵⁵ Záloha je splatná spolu s podáním insolvenčního návrhu.

Se zahájením insolvenčního řízení se pojí určité zvláštní účinky upravené zejména v § 109 a násl. InsZ, které mají dopady jak na dlužníka, tak na jeho věřitele. Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku a trvají, nestanovili zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak, až do skončení insolvenčního řízení, respektive do schválení reorganizačního plánu, pokud je úpadek řešen reorganizací.

Tyto účinky mohou mít hmotněprávní i procesněprávní charakter. Patří k nim mj. skutečnost, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Pro dlužníka spatřujeme zcela zásadní omezení ve zdržení se nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení.⁵⁶ Zároveň může dlužník plnit své peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení jen v rozsahu a za podmínek stanovených insolvenčním zákonem, tedy prostřednictvím rozvrhového usnesení v konkursu, plněním splátkového kalendáře v oddlužení či plněním reorganizačního plánu.⁵⁷ Na druhou stranu soudní praxe připouští úhradu dlužníkovy

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Výše zálohy se odvíjí od osoby dlužníka. V případě podání insolvenčního návrhu proti právnické osobě, která je podnikatelem, činí záloha na náklady insolvenčního řízení 50 000 Kč. Při podání návrhu proti právnické osobě, která není podnikatelem, nebo proti fyzické osobě, činí záloha na náklady insolvenčního řízení částku 10 000 Kč.

⁵⁶ Omezení se však netýkají zejména provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření a dalších činností taxativně vyjmenovaných v § 111 odst. 2 InsZ.

⁵⁷ Maršíková, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami.*, op. cit., s. 222.

pohledávky insolvenčnímu navrhovateli nebo jinému v insolvenčním návrhu označenému věřiteli, pokud tak dlužník činí ve snaze odvrátit rozhodnutí o úpadku.⁵⁸

1.4.2 Šikanózní insolvenční návrhy

V obchodní praxi často nastávají situace, kdy věřitel řeší uspokojení své pohledávky prostřednictvím podání insolvenčního návrhu na dlužníka, ačkoli podmínky k podání takového návrhu objektivně nejsou naplněny, popřípadě podáním takového návrhu pro případ neuspokojení pohledávky dlužníkovi „vyhrožuje“ a to vše s vědomím, že už samotné podání insolvenčního návrhu může mít na dlužníka zcela zásadní dopady v podobě poškození jeho dobrého jména, pověsti a obchodní image.⁵⁹

Hrozba civilní odpovědnosti⁶⁰, která zakládá právo osobě, které zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu vznikla škoda nebo jiná újma, na náhradu této škody nebo jiné újmy vůči insolvenčnímu navrhovateli, zjevně nemusí být dostatečným odstrašením, a to přesto, že podle § 147 odst. 3 InsZ hrozí civilní odpovědnost nejen navrhující společnosti, ale i osobně jejímu managementu.⁶¹ Šikanózní jednání věřitelů má rovněž trestněprávní přesahy, neboť Nejvyšší soud judikoval, že úmyslným podáním nedůvodného insolvenčního návrhu se navrhovatel může dopustit trestných činů vydírání nebo pomluvy.⁶² Trestného činu vydírání se může věřitel dopustit již tím, že dlužníku pohrozí podáním insolvenčního návrhu za situace, kdy pohledávka, jejíž plnění se domáhá, je sporná.⁶³

Svádět věřitele k nekalým praktikám může také skutečnost, že podaný insolvenční návrh se neprodleně objeví v insolvenčním rejstříku a tímto způsobem tak může být na věřitele vytvářen neligitimní nátlak. Tomuto problému čelí do určité míry § 100a InsZ, kde je jako jedno z antišikanózních opatření upraven institut předběžného posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem, jehož princip spočívá v tom, že

⁵⁸ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 67/2014 ze dne 29. 2. 2016.

⁵⁹ Ďuranová, P. *Šikanózní insolvenční návrh a pověst právnické osoby*. [online]. Datum publikace 23. 3. 2018 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvenzni-navrh-a-povest-pravnicke-osoby-107300>

⁶⁰ § 147 InsZ.

⁶¹ Richter, T., op. cit., s. 256.

⁶² Usnesení NS sp. zn. 8 Tdo 1352/2014 ze dne 26. 2. 2015.

⁶³ Usnesení NS sp. zn. 11 Tdo 721/2011 ze dne 23. 6. 2011.

insolvenční soudce nejprve přezkoumá věřitelský insolvenční návrh a pokud zjistí důvodné pochybnosti o důvodnosti návrhu, rozhodne o nezveřejňování obsahu insolvenčního spisu v insolvenčním rejstříku. Soudce tak učiní neprodleně, a to nejpozději do konce nejbližšího následujícího pracovního dne po podání insolvenčního návrhu. Pokud takto soudce rozhodne, veřejnost se nedozví z insolvenčního rejstříku o zahájení insolvenčního řízení a do spisu může u insolvenčního soudu nahlížet pouze dlužník a insolvenční navrhovatel. Rozhodnutím o nezveřejnění získá insolvenční soud lhůtu v délce sedmi dnů od doručení návrhu, během které si může potvrdit své důvodné pochybnosti a návrh dle § 128a odst. 1 InsZ pro zjevnou bezdůvodnost odmítnout, takže se veřejnost o návrhu a proběhlém řízení vůbec nedozví.⁶⁴ Při odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost může soud navrhovateli též uložit pokutu do výše 500 000 Kč a navrhovatel, jehož insolvenční návrh byl takto odmítnut, může podat nový insolvenční návrh proti stejnému dlužníkovi nejdříve po 6 měsících od právní moci rozhodnutí.

⁶⁴ Maršíková, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou.*, op. cit., s. 94.

2. Pohledávka věřitele a její uplatňování s důrazem na zajištěného věřitele

Dle platného a účinného občanského práva hmotného práva je pojem „pohledávka“ nerozlučně spjat s pojmem závazkového vztahu.⁶⁵ Závazek je zpravidla dvoustranný právní vztah mezi věřitelem a dlužníkem, přičemž obsahem závazku je pohledávka věřitele, které odpovídá dluh⁶⁶ dlužníka. Pohledávka je právem na plnění a jedná se o nehmotnou movitou věc⁶⁷. Pohledávka (i dluh) má vždy majetkovou povahu, musí mít svou cenu a být penězi ocenitelná, což vyplývá jednak z označení části čtvrté občanského zákoníku jako relativní majetková práva, jednak také z § 1722 OZ.⁶⁸

Po stručném vymezení pohledávky jakožto právního pojmu se v této kapitole dále zaměřím zejména na analýzu hlavy páté části první insolvenčního zákona, která obsahuje obecnou úpravu postavení věřitelů v insolvenčním řízení a kterou ovlivnila výrazně tzv. revizní novela insolvenčního zákona účinná od 1. 1. 2014. Důraz bude kladen opět primárně na právní poměry zajištěných věřitelů.

2.1 Přihlášení věřitelovy pohledávky

Základním a nejčastějším procesním úkonem, kterým věřitel uplatňuje v insolvenčním řízení svou pohledávku vůči dlužníkovi není žaloba, ale podání přihlášky pohledávky dle § 173 odst. 1 InsZ. Od žaloby na plnění se však tento úkon po věcné stránce příliš neliší, neboť je v něm třeba vylíčit skutečnosti osvědčující existenci, výši a pořadí tvrzené pohledávky. Oproti žalobě chybí v přihlášce pohledávky petit, který se ale podává přímo z insolvenčního zákona vzhledem k jeho § 2 písm. h). Na běh promlčecích a prekluzivních lhůt má přihláška pohledávky stejné účinky jako žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu.

Je toliko věřitelovým právem, nikoliv povinností, svou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásit. Pokud tak však věřitel neučiní, vystavuje se hrozbě, že po

⁶⁵ Srov. § 1721 OZ.

⁶⁶ Povinnost uspokojit právo věřitele splněním.

⁶⁷ § 496 odst. 2 OZ ve spojení s § 498 odst. 2 OZ.

⁶⁸ Hulmák, M., Petrov, J., Lavický, P., Dvořák, B., Šilhán, J., Dávid, R., Richter, T., Lasák, J. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1.

skončení insolvenčního řízení nebude již moci vymáhání pohledávky úspěšně realizovat.⁶⁹ Pro představu můžeme uvést případ, kdy úpadek dlužníka bude řešen oddlužením a na jeho konci insolvenční soud osvobodí dlužníka od placení zbývajících dluhů, a to i ve vztahu k těm pohledávkám, které nebyly věřitelem do insolvenčního řízení přihlášeny.⁷⁰

2.1.1 Přihláška pohledávky v obecné rovině

Okamžikem podání přihlášky pohledávky se věřitel stává účastníkem insolvenčního řízení.⁷¹ Věřitel může podat přihlášku své pohledávky do insolvenčního řízení ve dvou časových intervalech. Otvírá se mu možnost u insolvenčního soudu⁷² podat přihlášku pohledávky dle § 110 odst. 1 InsZ již od zahájení insolvenčního řízení, a to i v případě, že insolvenční soud ještě nezveřejnil výzvu k podávání přihlášek, neboť nezveřejnění této výzvy není pro právo věřitele podat přihlášku pohledávky rozhodné. Využitím této možnosti může věřitel např. zabránit potenciálnímu promlčení své pohledávky, neboť promlčecí lhůta se staví až dojitím přihlášky pohledávky insolvenčnímu soudu.

V případě, že se věřitel rozhodne nevyužít možnost přihlásit pohledávku ve lhůtě od zahájení insolvenčního řízení do právní moci rozhodnutí o úpadku, může spoléhat ještě na jakési „připomenutí“ ze strany insolvenčního soudu, neboť jednou z podstatných náležitostí rozhodnutí o úpadku je mj. výzva⁷³, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve lhůtě dvou měsíců.⁷⁴⁷⁵ Počátek běhu lhůty je stanoven na okamžik zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku. Lhůta výzvy má propadný charakter a obsahem výzvy je rovněž poučení o sankci za promeškání této lhůty, která spočívá v tom, že se dle § 173 odst. 1 InsZ nebude

⁶⁹ Hášová, J., Moravec, T., *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 117.

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ § 14 odst. 1 InsZ.

⁷² V případě podání přihlášky k jinému soudu srov. např. usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 3/2012 ze dne 29. 2. 2012.

⁷³ Věřitelům se výzva nedoručuje osobně, nýbrž pouze prostřednictvím zveřejnění v insolvenčním rejstříku.

⁷⁴ Srov. ustanovení § 136 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona.

⁷⁵ Novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 31/2019 Sb. a účinnou od 1. června 2019 se zrušila kratší a přísnější lhůta 30 dnů, do které museli věřitelé přihlásit své pohledávky v případě řešení úpadku oddlužením.

v takovém případě k přihlášce pohledávky přihlížet a tuto pohledávku tudíž nebude možné v rámci insolvenčního řízení uspokojit. Opožděná přihláška bude tedy soudem odmítnuta usnesením, jehož právní mocí taktéž končí účast daného věřitele v insolvenčním řízení. Prominutí zmeškání přihlašovací lhůty není vzhledem k § 83 InsZ přípustné.

Lze tedy uzavřít, že věřitelé jsou během insolvenčního řízení oprávněni přihlašovat své pohledávky od okamžiku, kdy je v insolvenčním rejstříku oznámeno zahájení insolvenčního řízení, až do uplynutí doby, která je vymezena v rozhodnutí o úpadku.⁷⁶ Obecná propadná přihlašovací lhůta neplatí pro věřitele vykonatelné pohledávky na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem anebo pohledávky na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem (viz podkapitola 1.3.3). Dalším specifickým případem jsou známí⁷⁷ věřitelé dlužníka se sídlem nebo bydlištěm v některém z členských států Evropské unie, které má insolvenční soud dle § 430 InsZ sám vyrozumět o zahájení insolvenčního řízení a o vydání rozhodnutí o úpadku. Pro tyto věřitele obecná lhůta pro přihlášení pohledávky taktéž neplatí, jelikož insolvenčním soud jim doručuje zvlášť výzvu k podání přihlášek jejich pohledávek.

Forma přihlášky v insolvenčním řízení má striktně formalizovanou podobu a její podání je možné učinit dle § 176 InsZ výlučně na předepsaném formuláři, jehož podobu stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti. Formalizované podávání přihlášek má přispět k jednotnosti a přehlednosti těchto podání, což má také usnadnit přezkoumávání pohledávek, kterých může být v jednotlivých insolvenčních řízeních velké množství.⁷⁸ Formulář je pro širokou veřejnost bez poplatku k nalezení na internetové stránce Ministerstva spravedlnosti. Podstatné náležitosti přihlášky pohledávky včetně příloh jsou podrobně vypočteny v § 8 vyhlášky č. 191/2017 Sb. V praxi věřitelé čas od času doprovázejí povinný formulář přihlášky pohledávky průvodním podáním, ve kterém

⁷⁶ Hášová, J., Moravec, T., op. cit., s. 119.

⁷⁷ Aby bylo možné postupovat dle § 430 InsZ, musí mít insolvenční soud reálnou možnost dozvědět se o existenci známých věřitelů. Pokud z obsahu insolvenčního spisu jejich existence bez dalšího šetření nevyplývá, nelze insolvenčnímu soudu důvodně vytýkat, že proti takovému věřiteli nepostupuje dle § 430 InsZ. Srov. např. usnesení VS v Praze ze dne 11. 1. 2010, č. j. 1 VSPH 11/2010-P48-8.

⁷⁸ Hášová, J., Moravec, T., op. cit., s. 121.

uvádějí, že přílohou k takovému průvodnímu podání přikládají formulář přihlášky pohledávek. Tato praxe není insolvenčním zákonem vyloučena, není však ani nutná, protože přihláškou pohledávky je již samotný formulář přihlášky pohledávky.⁷⁹ V případě, že věřitel nedodrží svou zákonnou povinnost podat přihlášku pohledávky na standardizovaném formuláři, nejedná se o důvod pro odmítnutí přihlášky ani o důvod pro popření pohledávky, ale jde pouze o situaci, kdy insolvenční správce následně dle § 188 odst. 2 InsZ vyzve věřitele k odstranění vad přihlášky včetně poučení o tom, v čem vady jeho přihlášky spočívají a o následku, který nastane, pokud vady neodstraní.⁸⁰ Přihláška pohledávky včetně jejích příloh musí být soudu doručena též v dostatečném počtu vyhotovení, a to dvojmo s ohledem na § 174 odst. 1 InsZ. Jedno vyhotovení se stane součástí soudního spisu a druhé obdrží insolvenční správce⁸¹, který z došlých přihlášek sestaví jejich seznam a následně je přezkoumává.⁸²

Podstatnou součástí přihlášky pohledávky je také její vyčíslení dle § 175 InsZ. Povinností věřitele je uvést uplatněný nárok v českých korunách, přestože může jít nepochybně i o nárok vzniklý v jakékoliv jiné cizí měně. Insolvenční zákon pravidla pro přepočítání nároku na české koruny jasně definuje. Kurz pro přepočítání nároku na české koruny se odvíjí od kurzu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou. U nároků, jejichž splatnost nastala před zahájením insolvenčního řízení, se kurz fixuje ke dni, kdy nastala splatnost pohledávky. U pohledávek, které k okamžiku zahájení insolvenčního řízení splatné ještě nejsou, je poté rozhodující den zahájení insolvenčního řízení. Věřitel se může ocitnout i v situaci, kdy jeho pohledávka nebude peněžitá či půjde o pohledávku neurčité výše. Poté musí věřitel přistoupit k jejímu vyjádření rovněž v českých korunách na základě odhadu její hodnoty. V případě, že si věřitel není jist výší vyčíslení své nepeněžité pohledávky, je na místě, aby si nechal zpracovat ocenění pohledávky znalcem, čímž se může vyhnout případným problémům na přezkumném jednání.⁸³

⁷⁹ Richter, O., op. cit., s. 111.

⁸⁰ Shodně srov. též např. usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 17/2012 ze dne 29. 2. 2012.

⁸¹ Ten zároveň pro každou pohledávku včetně jejích příloh založí samostatný spis.

⁸² Hásová, J., Moravec, T., op. cit., s. 121.

⁸³ Kozák, J. a kol., op. cit., s. 733.

2.1.2 Specifika přihlašování pohledávky zajištěného věřitele

Na začátku této podkapitoly si dovolím zmínit ještě jeden z účinků zahájení insolvenčního řízení, který má zásadní význam pro zajištěné věřitele a sice § 109 odst. 1 písm. b) InsZ, který stanoví, že po zahájení insolvenčního řízení již nelze zřídit zajištění nebo dát návrh na zahájení řízení, které by ke vzniku zajištění vedlo.⁸⁴ Pokud by dlužník zřídil zajištění po zahájení insolvenčního řízení, bude takové právní jednání sankcionováno neúčinností. Novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 64/2017 s účinností od 1. 7. 2017 řeší v tomtéž ustanovení otázku zajištěných podmíněných pohledávek a zajištěných budoucích pohledávek ve prospěch práva na uspokojení ze zajištění i v případě, kdy se odkládací podmínka splní nebo budoucí pohledávka vznikne až po zahájení insolvenčního řízení.⁸⁵

Ani zajištění věřitelé, byť by byli insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci či dlužníkovi známi, nejsou v insolvenčním řízení k podání přihlášky adresně vyzýváni.⁸⁶ Zajištěný věřitel také podává svou přihlášku pohledávky na formuláři s tím rozdílem, že pokud chce uplatňovat své právo na uspokojení ze zajištění, musí se ve formuláři svého zajištění dovolat a uvést veškeré okolnosti, které ho osvědčují. Nutné údaje uváděné v přihlášce pohledávky, pokud je pohledávka zajištěná majetkem náležejícím do majetkové podstaty dlužníka, upravuje § 8 odst. 1 písm. g) vyhlášky č. 191/2017 Sb. Přihláška musí obsahovat popis právní skutečnosti, na jejímž základě vzniklo zajištění, rozhodné právo, jímž se zajištění řídí a popis majetku majetkové podstaty, k němuž bylo zajištění zřízeno. Dále údaj o tom, jestli byla uzavřena dohoda o pořadí uspokojení zajištěných věřitelů, a způsob výpočtu úroku podle § 171 InsZ pro případ, že na něj věřiteli v řízení vznikne nárok.

V případě, že se zajištěný věřitel svého zajištění v přihlášce pohledávky nedovolá, bude se mít dle § 174 odst. 3 InsZ za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění uplatněno nebylo a na pohledávku se bude nahlížet jako na nezajištěnou se všemi důsledky s tím spojenými. Co se týče nutnosti včasného a řádného přihlášení zajištěné pohledávky judikoval Nejvyšší soud ve svém usnesení sp.

⁸⁴ Výjimkou je uzavření smlouvy o úvěrovém financování ze strany insolvenčního správce dle § 41 InsZ.

⁸⁵ Kozák, J. a kol., op. cit., s. 410.

⁸⁶ Hásová, J. a kol., op. cit., s. 579.

zn. 29 NSCR 16/2011 ze dne 30. 11. 2011 mj., že: „*Jestliže zajištěný věřitel, který zajištěnou pohledávku včas a řádně přihlásil do insolvenčního řízení, aniž se dovolal zajištění, uplatní právo na uspokojení ze zajištění samostatným podáním (doplněním přihlášky) až po uplynutí lhůty stanovené zákonem ke změně pořadí pohledávky, insolvenční soud odmítne opožděně přihlášené pořadí pohledávky podle § 185 věty první insolvenčního zákona. Ve smyslu § 173 odst. 1 věty druhé insolvenčního zákona totiž nastala skutečnost, na základě které se k přihlášenému právu na (přednostní) uspokojení pohledávky nepřihlíží.*“

Při analýze povinnosti věřitele dovolat se svého zajištění není bez zajímavosti ani vztah k § 136 odst. 2 písm. e) InsZ, podle nějž musí zajištění věřitelé neprodleně sdělit insolvenčnímu správci, jaká zajištění uplatňují vůči majetkovým hodnotám dlužníka. Takové sdělení insolvenčnímu správci nemá účinky uplatnění zajištění ve smyslu § 166 a § 174 odst. 3 InsZ, a věřitel je tudíž povinen uplatnit zajištění v přihlášce pohledávky (viz výše). Pokud ale na druhé straně věřitel neučiní neprodleně sdělení insolvenčnímu správci, nelze z toho vyvozovat, že by nemělo být k zajištění věřitele přihlíženo, jestliže ho uplatnil dle § 166 a § 174 odst. 3 InsZ.⁸⁷ Sankcí za porušení povinnosti věřitele dle § 136 odst. 2 písm. e) InsZ je pouze „*odpovědnost za škodu nebo jinou újmu, která vznikne tím, že do majetkové podstaty nebude včas sepsán majetek dlužníka sloužící k zajištění, nebo tím, že nebudou včas zjištěna zajišťovací práva; to neplatí, jsou-li tato zajišťovací práva zřejmá z veřejného seznamu.*“⁸⁸

Při poskytování zajištění může docházet často i k poměrně specifickým situacím. První z nich řeší druhá věta § 166 InsZ, kdy dlužník je ve vztahu k zajištěnému věřiteli v pozici pouze tzv. zástavního dlužníka, a nikoliv dlužníka obligačního. V takovém případě nemá věřitel standardní pohledávku vůči dlužníkovi a může se uspokojit pouze z takto poskytnutého předmětu zajištění (podrobněji viz podkapitola 1.3.2). Druhá specifická situace nastává v momentě, kdy věřitel je sice zajištěn určitým aktivem, avšak toto aktivum nenáleží do majetkové podstaty dlužníka.⁸⁹ Takový věřitel se dle

⁸⁷ Richter, O., op. cit., s. 14.

⁸⁸ Tato úprava byla do ustanovení § 136 odst. 2 písm. e) doplněna tzv. revizní novelou insolvenčního zákona.

⁸⁹ Jinak řečeno – věřitel je zajištěn majetkem třetí osoby od dlužníka odlišné.

definice v § 2 písm. g) InsZ nepovažuje za zajištěného věřitele ve smyslu insolvenčního zákona. Svou pohledávku do insolvenčního řízení přihlašuje pouze jako nezajištěnou a ze zajištění poskytnutého třetí osobou se může uspokojit postupem, který bude probíhat mimo insolvenční řízení vedené na dlužníka. Pokud by nastala situace, kdy by bylo vedeno insolvenční řízení jak ohledně obligačního dlužníka, tak ohledně třetí osoby, která k zajištění dluhů obligačního dlužníka poskytla svůj majetek, aplikuje se v insolvenčním řízení vedeném proti takové třetí osobě a na věřitelův postup vůči ní § 166 věta druhá InsZ (viz výše), jen tzv. v opačném gardu.⁹⁰

Ve vztahu k předmětu zajištění je v § 219 odst. 4 InsZ zakotvena zvláštní povinnost spočívající v nutnosti provést znalecké ocenění tohoto předmětu, pokud zajištěný věřitel uplatňuje své právo na uspokojení ze zajištění. Zajímavé je zjištění, že nedodržení této povinnosti není v rámci insolvenčního řízení nijak sankcionováno, což vede k situaci, kdy v praxi bývá znalecký posudek využíván poněkud zřídka. Soudy totiž často upouští od jeho zpracování a podobně na tuto problematiku nahlízejí i samotní věřitelé, kteří od insolvenčních správců zpracování znaleckého posudku zpravidla nevyžadují.

2.2 Úroky z předinsolvenčních pohledávek

Insolvenční řízení je ovládáno pravidly, jejichž účelem je zaručit rovné postavení jednotlivých účastníků řízení. Nastavit pravidla spravedlivě není vůbec snadné, neboť na jedné straně stojí věřitelé, kterým se nedostalo a ve většině případů ani nedostane plné úhrady jejich pohledávek, a na straně druhé dlužník, který se snaží vyřešit svůj úpadek a zabránit dalšímu nárůstu svých pohledávek. Zájmy dlužníka a jeho věřitelů tedy z logiky věci stojí proti sobě. Je jasné, že snahou všech věřitelů je přihlásit do insolvenčního řízení jejich pohledávky v maximálně možné výši. Insolvenční zákon však ve svém § 170 pamatuje i na pohledávky, které jsou z uspokojení v rámci insolvenčního řízení vyloučeny. Mezi těmito pohledávkami zaujímá dle dikce zákona první místo úrok z předinsolvenčních pohledávek, kterému se

⁹⁰ Richter, T., op. cit., s. 294.

budeme v této podkapitole dále podrobněji věnovat.⁹¹ Znovu budou zdůrazněny rozdíly mezi nezajištěnými a zajištěnými věřiteli, které jsou i v této problematice značné.

2.2.1 Úroky z předinsolvenčních pohledávek nezajištěných věřitelů

Důležitým úkolem insolvenčního zákona je mj. stanovení jistých časových „uzlových bodů“, které staví najisto konečné množství řádně a včas přihlášených věřitelů a výši jejich pohledávek.⁹² Za jeden z takových bodů je možné považovat také ustanovení § 170 písm. a) InsZ, podle kterého se žádným ze způsobů řešení úpadku neuspokojují úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí. Jedná se tedy o pohledávky, jejichž splatnost nastala před rozhodnutím o úpadku, neboť jinak by k nim zmíněné příslušenství pohledávky nemohlo přirůstat.⁹³ Dále dle § 170 písm. b) InsZ nelze uspokojit vyjmenované příslušenství pohledávek, které se staly splatnými až po rozhodnutí o úpadku. Jak je známo, rozhodnutím o úpadku nedochází k automatickému zesplatnění⁹⁴ pohledávek věřitelů, nicméně tento fakt je v praxi často překonáván smluvními ujednáními, ve kterých se akceleruje splatnost pohledávky k momentu zahájení insolvenčního řízení.

Pokud na moment necháme stranou mechanismus fungování zmíněného ustanovení a budeme pátrat po jeho účelu, nenajdeme pro něj mnoho přesvědčivých argumentů. Jako jeden ze základních bývá používána zásada parity věřitelů, jejíž porušení je v tomto případě spatřováno v tom, že kdyby úroky nabíhaly po rozhodnutí o úpadku a měly se v něm rovněž uspokojovat, byli by tím věřitelé úročených pohledávek nespravedlivě zvýhodňováni, jelikož výše jejich pohledávek by se soustavně zvyšovala

⁹¹ Mezi další neuspokojované pohledávky patří především sankce za nesplnění dluhu řádně a včas. Pro detailní výčet srov. § 170 InsZ a § 171 odst. 1 InsZ – slova za středníkem. Může být lehce překvapující, že ustanovení § 170 InsZ mezi neuspokojovanými pohledávkami explicitně nezmiňuje pohledávky promlčené. Uspokojení těchto pohledávek v insolvenčním řízení je však de facto vyloučeno, jelikož všichni hlavní hráči insolvenčního řízení mohou proti takové pohledávce věřitele využít svého popěrného práva.

⁹² Vidovičová, L. *Kapitalizace úroků a insolvenční řízení – otázka přirůstání úroků ve světle rozhodovací praxe vrchních soudů*. [online]. Datum publikace 30. 6. 2016 [cit. 2019-06-04]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kapitalizace-uroku-a-insolvenzni-rizeni-otazka-prirustani-uroku-ve-svetle-rozhodovaci-praxe-vrchnich-soudu-102033.html>

⁹³ Richter, O., op. cit., s. 63.

⁹⁴ Tento důsledek má dle § 250 InsZ pouze prohlášení konkursu.

(při delším trvání insolvenčního řízení i velmi podstatně), a tím by se zvyšoval i jejich podíl na majetkové podstatě.⁹⁵ Zcela mechanický argument používali Zoulík a Maršíková ve svém komentáři k ZKV. Smyslem ustanovení bylo podle nich to, aby uplatněné pohledávky byly co do své výše konstantní, neboť pokud by přihlášené pohledávky mohly narůstat na svém příslušenství i po rozhodnutí o úpadku, nebylo by nikdy možné udělat rozvrh a poměrně je uspokojit. Mechanický argument o nezbytnosti zafixovat výši přihlášených pohledávek má sice zdánlivě své opodstatnění, jenže ob stojí jen stěží, neboť podobný problém existuje např. v každém exekučním řízení, které je vedeno k uspokojení úročené peněžité pohledávky a asi jen málokoho by napadlo zastavit narůstání úroků k okamžiku jeho zahájení, což by byl mimoinsolvenční ekvivalent k § 170 písm. a) InsZ.⁹⁶ Zoulíkovo odůvodnění argumentem *pari passu* je taktéž problematické, neboť skutečnost, zda je pohledávka úročena, či nikoliv, závisí na její mimoinsolvenční povaze, kterou by mělo insolvenční právo respektovat, ledaže je k opačnému postupu důvod vyplývající z kolektivní povahy insolvenčního řízení.⁹⁷ Tvzení, že pokračující úročení pohledávky, která dle své mimoinsolvenční povahy úročena býti má, by bylo porušením zásady *pari passu* ve vztahu k pohledávce, která dle své mimoinsolvenční povahy úročena býti nemá, by bylo totéž jako tvzení, že porušením tohoto principu by byla skutečnost, že na uspokojení vyšší pohledávky připadne v insolvenčním řízení vyšší částka než na uspokojení pohledávky nižší.⁹⁸ Spíše než prolomením principu *pari passu* je takový závěr dle mého názoru jeho potvrzením, a proto se osobně kloním více k argumentaci T. Richtera, i když si uvědomuji rizika a praktické dopady z ní plynoucí.

2.2.2 Úroky ze zajištěných předinsolvenčních pohledávek

Věřitelům zajištěným vyplývá z § 171 další zvýhodnění v podobě výjimky z pravidla neuspokojování úroků z předinsolvenčních pohledávek. Odstavec 1 zmíněného ustanovení zaručuje věřiteli úročení jeho zajištěné pohledávky v rozsahu zajištění ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku úrokovou

⁹⁵ Srov. Rozsudek NS ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 934/2009.

⁹⁶ Richter, T., op. cit., s. 295.

⁹⁷ *Ibid.*

⁹⁸ *Ibid.*

sazbou dohodnutou před tím, než se dlužník dostal do prodlení. Toto ustanovení má několik důležitých znaků, které si postupně rozebereme.

Při jeho detailnějším zkoumání si můžeme jako první všimnout skutečnosti, že namísto jistiny zajištěné pohledávky se pohledávka úročí (pouze) v rozsahu hodnoty zajištění, která má být stanovena v insolvenčním řízení znaleckým posudkem a odpovídá částce, kterou pro sebe má zajištěný věřitel blokovanou. Druhým postřehem může být to, že úročení začíná znovu běžet až ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.⁹⁹ Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku ale v žádném případě nelze zaměňovat s rozhodnutím o úpadku.¹⁰⁰ Skutečnost, že rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí o způsobu řešení úpadku jsou často (zejména při prohlášení konkursu) obsažena na jedné listině (v rámci jednoho usnesení je rozhodnuto o úpadku i o způsobu řešení úpadku), nemění nic na tom, že z hlediska insolvenčního zákona jsou rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dvěma rozhodnutími.¹⁰¹

Hlavním úkolem § 171 InsZ je ochrana časové hodnoty kapitálu zajištěného věřitele a koncepce úročení je nastavena tak, aby zajištěnému věřiteli byly kompenzovány vzniklé finanční náklady, které mu vznikly v souvislosti se znemožněním realizace samotné zástavy v důsledku zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka.¹⁰² V praxi půjde zejména o situace, kdy úpadek dlužníka bude řešen konkursem a jeho majetek bude zpeněžován postupem dle § 290 InsZ¹⁰³, anebo o situace, kdy způsobem řešení úpadku bude reorganizace. V obou těchto případech bude věřitelovo individuální uspokojení omezeno, potenciálně po velmi dlouhou dobu, za účelem dosažení vyššího výnosu pro ostatní věřitele dlužníka, a proto je smysluplné, aby ti, kteří z tohoto omezení zajištěného věřitele profitují (ostatní věřitelé dlužníka), nesli také jeho náklady – tedy cenu ušlých příležitostí z kapitálu, který zajištěný věřitel

⁹⁹ Úročení se dle § 170 písm. a) a b) po dni rozhodnutí o úpadku ukončuje a nastává tedy zpravidla určité mezidobí, kdy se neúročí ani zajištěná pohledávka, a to do okamžiku rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

¹⁰⁰ Rozhodnutím o způsobu řešení úpadku je rozhodnutí o prohlášení konkursu, rozhodnutí o povolení reorganizace a rozhodnutí o povolení oddlužení.

¹⁰¹ Richter, O., op. cit., s. 72.

¹⁰² Hášová, J. a kol., op. cit., s. 707.

¹⁰³ Pokud v konkursu takto postupováno nebude, k úročení vzhledem k § 171 odst. 3 a § 170 InsZ nedochází.

nemohl investovat jinak.¹⁰⁴ V případě reorganizace jsou stanovena určitá zvláštní pravidla, jelikož úroky dle § 171 odst. 4 InsZ mají s ohledem na § 168 odst. 2 písm. i) InsZ povahu pohledávek za majetkovou podstatou, které se neuplatňují přihláškou, nýbrž postupem vůči osobě s dispozičním oprávněním dle § 203 InsZ. Úroky jsou poté v rámci tohoto způsobu řešení úpadku splatné měsíčně, jakmile znalec ocení hodnotu zajištění, ze které jsou úroky vypočítávány. Placení těchto úroků může znamenat velkou zátěž pro peněžní tok (*cash-flow*) dlužníka procházejícího reorganizací. Není-li dlužník pokoušející se o reorganizaci schopen takto průběžně hradit úroky ze zajištěného dluhu, může to být jeden ze signálů naznačující potenciální neúspěch jeho reorganizace, a proto insolvenční zákon ve svém § 363 odst. 1 písm. e) InsZ stanoví, že neschopnost dlužníka platit řádně a včas úroky podle § 171 odst. 4 InsZ je jedním z důvodů pro konverzi reorganizace na konkurs.¹⁰⁵

2.3 Přezkum přihlášených pohledávek

Proces přezkoumávání pohledávek představuje svým způsobem zhuštěné, kolektivizované nalézací řízení, v jehož důsledku je možný přímý výkon věřitelova práva v rámci insolvenčního řízení bez nutnosti vedení předchozího soudního řízení, které by skončilo pravomocným rozsudkem.¹⁰⁶ Kostra tohoto postupu je založená na tom, že přihlášky pohledávek podávané u insolvenčního soudu předběžně přezkoumává insolvenční správce podle přiložených dokladů a účetnictví dlužníka. Pokud je to třeba, provede insolvenční správce o pohledávkách nezbytná šetření a následně je posuzuje podle své úvahy. V rámci přezkumu se insolvenční správce zaměřuje na kontrolu formálních i obsahových náležitostí přihlášky a zjistí-li nedostatky, poučí věřitele, jak a v jaké lhůtě musí přihlášku opravit.¹⁰⁷ Dlužník má šanci se k přihlášeným pohledávkám vyjádřit na výzvu insolvenčního správce a takové stanovisko dlužníka může být pro insolvenčního správce určitá pobídka např. k popření dané pohledávky.

Insolvenční správce následně sestaví seznam přihlášených pohledávek. Ze seznamu pohledávek musí být jasně rozpoznatelné údaje potřebné k identifikaci věřitele

¹⁰⁴ Richter, T., op. cit., s. 299.

¹⁰⁵ *Ibid.*, s. 300.

¹⁰⁶ *Ibid.*, s. 306.

¹⁰⁷ Lhůta nesmí být kratší než 15 dnů.

a údaje pro posouzení důvodu vzniku, výše a pořadí jeho pohledávky. Dále musí seznam obsahovat údaj o tom, zda jde o pohledávku vykonatelnou.¹⁰⁸ Ve vztahu k zajištěným věřitelům je vhodné zmínit, že tito věřitelé se v seznamu uvádějí zvlášť, a navíc se u jejich pohledávek eviduje důvod a způsob jejich zajištění. Do seznamu se nazaznamenávají pohledávky, ke kterým se nepřihlíží, pohledávky vyloučené z uspokojení a další pohledávky, u kterých to stanoví zákon.¹⁰⁹ Insolvenční správce poznamená do seznamu také případy, ve kterých někteří věřitelé využili svého popěrného práva. Účastníci insolvenčního řízení jsou oprávněni do seznamu přihlášených pohledávek nahlížet u insolvenčního správce. Sestavený seznam pohledávek je zveřejňován v insolvenčním rejstříku, což výrazně zvyšuje transparentnost a snižuje náklady věřitelů oproti stavu za účinnosti ZKV.¹¹⁰ Největší význam má sestavený seznam pohledávek pro přezkumné jednání, jelikož právě podle něj se při tomto jednání postupuje.

Na přezkumném jednání jsou přezkoumávány přihlášené pohledávky zařazené na seznam přihlášených pohledávek. Insolvenční zákon je založen na koncepci, že přezkumné jednání se má konat zásadně jen jedno s tím, že veškeré přihlášené pohledávky by měly být přezkoumány při tomto jednom jednání a zcela nepřípustný je pak postup insolvenčního soudu spočívající v tom, že soud vybere ze seznamu přihlášených pohledávek věřitele, jejichž pohledávky budou přezkoumány, případně zjištěny a následně se stanou jako jediné přezkoumané, popř. zjištěné a ohledně ostatních pohledávek bude přezkumné jednání nařizeno na nějaký budoucí termín.¹¹¹ Přezkumné jednání musí být proto připraveno v dostatečné kvalitě tak, aby na něm bylo možné přezkoumat všechny přihlášené pohledávky. Je tomu tak zejména z toho důvodu, že věřitelé zjištěných pohledávek mohou hlasovat na schůzi věřitelů v zásadě bez omezení a první schůze věřitelů se zpravidla koná až po přezkumném jednání, přičemž

¹⁰⁸ Tyto pohledávky se v seznamu vyznačují zvlášť.

¹⁰⁹ Např. odmítnuté přihlášky pohledávek, pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené nebo přihlášky pohledávek, které byly vzaté zpět.

¹¹⁰ Lhůtu pro zveřejnění stanoví § 189 odst. 3 InsZ následovně: „*Seznam přihlášených pohledávek zveřejní insolvenční soud v insolvenčním rejstříku nejpozději 15 dnů přede dnem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání, a má-li se přezkumné jednání konat do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, nejpozději 10 dnů přede dnem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání.*“

¹¹¹ Richter, O., op. cit., s. 179.

na této schůzi věřitelů je rozhodováno o osobě insolvenčního správce, o věřitelském výboru a případně i o způsobu řešení úpadku - jde tedy o rozhodnutí, která mají pro další průběh insolvenčního řízení klíčový význam, a proto je nutné, aby všichni přihlášení věřitelé měli v insolvenčním řízení rovné podmínky a aby jejich pohledávky byly pokud možno přezkoumány při jednom přezkumném jednání.¹¹² Dlužník a insolvenční správce jsou k přezkumnému jednání předvoláváni spolu s poučením o nezbytnosti jejich účasti na tomto jednání.¹¹³ Na závěr této podkapitoly pouze zmíním, že v případě řešení úpadku oddlužením se přezkumné jednání nekoná a je nahrazené zprávou o přezkumu, kterou insolvenční správce předkládá insolvenčnímu soudu a soud o ní následně rozhoduje bez jednání.

2.4 Popírání pohledávek

Procesním projevem nesouhlasu insolvenčního správce s přihlášenou pohledávkou, ať už jde o její existenci, výši nebo pořadí, je její popření. Podle původního znění insolvenčního zákona měli právo popřít pohledávku pouze insolvenční správce a dlužník, nikoli už přihlášení věřitelé. Zvrat v této věci nastal až nálezem Ústavního soudu ve věci *Bohemia Crystalex*¹¹⁴, kde byla tato konstrukce shledána za rozpornou s ústavními požadavky procesu zjišťování a přezkoumávání pohledávek věřitelů.¹¹⁵ Novela¹¹⁶ insolvenčního zákona následně zavedla do insolvenčního řízení popěrné právo přihlášených věřitelů.

Popěrné právo insolvenčního správce, přihlášeného věřitele a dlužníka spočívá v možnosti popírat pravost, výši a pořadí přihlášené pohledávky. Při popření pravosti pohledávky je dle § 193 InsZ namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla nebo byla zcela promlčena. Ustanovení § 194 InsZ definuje popření výše pohledávky jako situaci, kdy je namítáno, že popíraná pohledávka sice existuje, avšak

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Za podmínky, že byl dlužník řádně předvolán, může proběhnout přezkumné jednání i bez jeho osobní účasti. Co se týče insolvenčního správce, ten se může nechat zastoupit pouze jinou osobou zapsanou do seznamu insolvenčních správců a pokud to neudělá, musí se zúčastnit přezkumného jednání osobně.

¹¹⁴ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 1. 7. 2010.

¹¹⁵ Richter, T., op. cit., s. 307.

¹¹⁶ Provedená zákonem č. 69/2011 Sb. s účinností od 31. 3. 2011.

nikoli v takové výši, jakou uvádí věřitel v přihlášce. Ten, kdo popírá pohledávku co do její výše, musí současně konkrétně uvést, jaká je ve skutečnosti výše pohledávky. Poslední druh, kterým je popření pořadí pohledávky dle § 195 InsZ, je pro nás zajímavý mj. vztahem k zajištěnému věřiteli. V tomto případě se totiž namítá fakt, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je uváděné v přihlášce pohledávky¹¹⁷ nebo právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Při popírání práva na uspokojení ze zajištění se jedná o popření samé existence zajišťovacího práva, a nikoliv pořadí, v jakém zajištěnému věřiteli vzniklo právo na přednostní uspokojení. Spor mezi věřiteli téže skupiny totiž insolvenční zákon nepovažuje za spor o pořadí pohledávky ve smyslu § 195 InsZ. Pro zajištěné věřitele to platí tím spíše, protože pořadí, v jakém mají být uspokojeni v případě zajištění jejich pohledávek stejným předmětem zajištění určuje výslovně § 167 odst. 1 InsZ.¹¹⁸

V současnosti je popírání pohledávek vystavěno na principu, že popěrné úkony různých procesních subjektů mají různé účinky ve vztahu k popírané pohledávce a k příslušnému věřiteli. Nejcitelněji pociťuje věřitel popření své pohledávky provedené prostřednictvím insolvenčního správce, neboť v tomto případě, jde-li o nevykonatelnou pohledávku, musí věřitel následně k uplatnění svého práva podat proti insolvenčnímu správci u insolvenčního soudu určovací žalobu. Nepodá-li věřitel žalobu včas¹¹⁹, k pohledávkám popřeným co do pravosti se nepřihlíží a pohledávky popřené co do výše a pořadí jsou zjištěny v popřené výši a pořadí uvedeném v jejich popření. Kromě toho zasahuje insolvenční správce též do hlasovacího práva věřitele na schůzi věřitelů, jelikož po popření pohledávky insolvenčním správcem, může být příslušnému věřiteli hlasovací právo přiznáno buď na základě rozhodnutí schůze věřitelů nebo rozhodnutím insolvenčního soudu, pokud schůze věřitelů věřiteli hlasovací právo nepřiznala.¹²⁰ Má-li insolvenční správce pocit, že je něco v nepořádku i s vykonatelnou pohledávkou určitého věřitele, může ji taktéž popřít, nicméně v tomto případě je to on, kdo musí ve

¹¹⁷ Výhodnější pořadí mají zejména pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené.

¹¹⁸ Srov. rozsudek NS sp. zn. 29 Cdo 2011/2014 ze dne 28. 4. 2016.

¹¹⁹ Lhůta je stanovena na 30 dní od přezkumného jednání. Pokud se daný věřitel neúčastnil přezkumného jednání, tak lhůta neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění o popření nevykonatelné pohledávky.

¹²⁰ Hásová, J. a kol., op. cit., s. 186.

lhůtě 30 dnů od přezkumného jednání podat žalobu na určení u insolvenčního soudu proti věřiteli přihlášené vykonatelné pohledávky. Taková žaloba by měla obsahovat údaj o rozhodnutí o úpadku spolu s uvedením právního důvodu, na jehož základě věřitel přihlásil vykonatelnou pohledávku do insolvenčního řízení, dále musí být v žalobě uvedeno, kdy, jak a proč insolvenční správce přihlášenou vykonatelnou pohledávku popřel, a skutečnosti, jimiž prosazuje, že vykonatelná pohledávka žalovaného není pohledávkou pravou nebo že má jinou výši, než je uvedena v přihlášce pohledávky. Insolvenční správce se smí v žalobě dovolávat pouze těch skutkových a právních námitek, které proti pravosti nebo výši vykonatelné pohledávky uplatnil v rámci popěrného úkonu. Insolvenční správce by neměl být bojácný a držet se zpátky při přezkoumávání a potenciálním následném popírání vykonatelných pohledávek jen proto, že ve skutečnosti popírá obsah veřejné listiny a v incidenčním sporu ponese důkazní břemeno. Platí to zejména o těch pohledávkách, které jsou sice považovány za vykonatelné, avšak které vznikly z iniciativy dlužníka (například notářský či exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti), která ovšem mohla být motivována poškozením jiných věřitelů nebo neoprávněným zvýhodněním určitého věřitele na úkor jiných.¹²¹ Co se týče vykonatelných pohledávek přiznaných pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu (což nejsou všechny vykonatelné pohledávky), je jejich přezkoumání v insolvenčním řízení značně omezeno, jelikož důvodem popření pohledávky nesmí být argument nesprávného právního posouzení věci, na kterém je pravomocné rozhodnutí založeno a uplatnit lze pouze takové skutečnosti, které dlužník v předcházejícím řízení neuplatnil, a kdy takové rozhodnutí (zejména z důvodu pasivity dlužníka) bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu.¹²² Rozhodující pro úspěšnost tohoto typu popření pohledávky bude zejména skutečnost, zda skutečnosti neuplatněné dlužníkem budou natolik významné, aby mohly vyústit ke změně výsledku sporu o popřanou pohledávku.

Insolvenční zákon upravuje popěrné právo přihlášeného věřitele v § 200 InsZ. Věřitel toto právo musí využít písemnou formou na předepsaném formuláři s tím, že popření musí mít stejné náležitosti jako žaloba podle občanského soudního řádu a musí

¹²¹ Kozák, J. a kol., op. cit., s. 785.

¹²² *Ibid.*

z něj být patrné, zda se popírá pravost, výše nebo pořadí pohledávky. Přihlášený věřitel může popírat nevykonatelné a s omezeními ve stejném rozsahu jako insolvenční správce také vykonatelné pohledávky ostatních přihlášených věřitelů. Popěrný úkon musí být insolvenčnímu soudu doručen alespoň 3 pracovní dny před konáním přezkumného jednání. Vzhledem k tomu, že jde o lhůtu hmotněprávní počítanou podle dnů, je lhůta zachována, jestliže v průběhu třetího pracovního dne před konáním přezkumného jednání je popěrný úkon doručen insolvenčnímu soudu.¹²³ Popření pohledávky přihlášeným věřitelem nemá vliv na hlasovací práva s touto pohledávkou spojená. Důsledek popření pohledávky přihlášeným věřitelem spočívá v následném vedení incidenčního sporu mezi popírajícím věřitelem a věřitelem, jehož pohledávka byla popřena.

Na konci této podkapitoly si ještě stručně rozebereme popěrné právo samotného dlužníka v insolvenčním řízení. Zakotvení tohoto práva ve prospěch dlužníka je projevem zásady, že v insolvenčním řízení je třeba šetřit nejen práva věřitelů, ale též dlužníka, jehož popření přihlášené pohledávky má v insolvenčním řízení nejslabší účinky a liší se v závislosti na tom, jakým způsobem je úpadek řešen.¹²⁴ Je-li úpadek dlužníka řešen konkursem, nemá sice popření pohledávky dlužníkem dle § 192 odst. 3 InsZ žádný vliv na její zjištění, nicméně toto popření alespoň dlužníkovi zajišťuje, že upravený seznam přihlášených pohledávek není pro popřenou pohledávku v rozsahu jejího popření co do pravosti či výše exekučním titulem. V případě, kdy se tedy dlužník k pohledávkám svých věřitelů vůbec nevyjádří, nebo je uzná, mají všichni přihlášení věřitelé po skončení konkursního řízení za dlužníkem vykonatelnou pohledávku a bez dalšího mohou výkon rozhodnutí navrhnout, třebaže nemají vůči dlužníkovi žádný pravomocný rozsudek zavazující ho k plnění.¹²⁵ Pokud je úpadek řešen reorganizací nebo oddlužením, má popření pohledávky dlužníkem stejný vliv na její zjištění, jako je tomu při popření pohledávky insolvenčním správcem.¹²⁶

¹²³ Richter, O., op. cit., s. 269.

¹²⁴ Richter, O., op. cit., s. 192.

¹²⁵ Maršíková, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou.*, op. cit., s. 117.

¹²⁶ Srov. § 336 odst. 2 InsZ a § 410 odst. 5 InsZ.

2.5 Zjištění věřitelovy pohledávky

Základním předpokladem pro uspokojení pohledávky věřitele v insolvenčním řízení je terminologií insolvenčního zákona tzv. „zjištění“ konkrétní pohledávky. Aby byla pohledávka pro účely insolvenčního řízení zjištěna, musí být naplněny určité podmínky, které upravuje § 201 InsZ.

Při zjištění pohledávky půjde zpravidla o situaci, kdy pohledávka nebude popřena insolvenčním správcem ani žádným z přihlášených věřitelů. Uznají-li tyto subjekty pohledávku tak, jak byla přihlášena, podobá se tato situace ukončení soudního sporu smírem.¹²⁷ Další variantou zjištění pohledávky je případ, kdy pohledávku nepopře insolvenční správce a insolvenční soud odmítne popření pohledávky provedené přihlášeným věřitelem. A konečně je ze zákona pohledávka zjištěna, jestliže insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí.

Insolvenční zákon obsahuje také jakousi pojistku proti formálně i věcně nesprávným přihláškám pohledávek v ustanoveních § 178 a 179. Cílem těchto ustanovení je zabránit účelovým manipulacím s přihláškami, které mají posílit vliv fiktivních věřitelů na schůzi věřitelů a ve věřitelských orgánech a zabránit tak tomu, aby takoví věřitelé v průběhu řízení uplatňovali přehnané a neopodstatněné nároky nebo usilovali o získání lepšího pořadí pro uspokojení jejich pohledávek.¹²⁸ Bude-li tedy po přezkoumání přihlášená pohledávka zjištěna tak, že její skutečná výše bude činit méně než 50 % přihlášené částky, platí dle § 178 odst. 1 InsZ, že k přihlášené pohledávce se nebude přihlížet ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. Na tento postup koncepčně navazuje § 179 odst. 1 Insz, který řeší problematiku zajištěných věřitelů, kteří by plánovali v insolvenčním řízení uplatnit nadhodnocenou pohledávku nebo její lepší pořadí na uspokojení ze zajištění, než jim po právu svědčí. Pokud by bylo zajištěnému věřiteli z přihlášené zajištěné pohledávky zjištěno méně než 50 % nebo pokud by byla zajištěná pohledávka zjištěna v horším pořadí, než bylo nárokováno v přihlášce, k právu na uspokojení ze zajištění se nepřihlíží. Kromě toho může insolvenční soud uložit zajištěnému věřiteli povinnost, aby ve prospěch zajištěných věřitelů, kteří přihlásili

¹²⁷ Richter, T., op. cit., s. 307.

¹²⁸ Hášová, J. a kol., op. cit., s. 730.

pohledávku se zajištěním ke stejnému předmětu, zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem uplatnění a přezkoumání práva na uspokojení ze zajištění.¹²⁹

¹²⁹ *Ibid.*, s. 737.

3. Uspokojení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení

Určení postupu pro uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů je z jejich pohledu zcela zásadní pro vymožení co možná nejvyšší části jejich pohledávky. Pravděpodobně nepřekvapí zásada známá již z § 28 ZKV, která je uplatňována i v současném insolvenčním řízení a zakládá se na principu, že zajištění věřitelé jsou uspokojováni ze zpeněžení předmětu svého zajištění. V první podkapitole této části se budu věnovat správě majetkové podstaty, která je velmi podstatná mj. pro konečné uspokojení věřitelů a dále plynule naváže na samotné uspokojení zajištěného věřitele, čímž celou práci rovněž uzavřu.

3.1 Správa majetkové podstaty včetně předmětu zajištění

Pod pojmem správa majetkové podstaty, která je upravena v § 230 InsZ, rozumíme především činnost a právní jednání a opatření z ní vyplývající, pokud směřuje k tomu, aby nedocházelo ke znehodnocení majetkové podstaty, zejména potom aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení majetku, který do ní náleží. Je třeba, aby majetek, který do majetkové podstaty náleží, byl využíván v souladu se svým určením, pokud tomu ovšem nebrání jiné okolnosti. Způsob spravování majetku má ideálně směřovat k tomu, aby se rozmnožoval, pokud lze takovou činnost rozumně očekávat se zřetelem k jeho stavu a obvyklým obchodním příležitostem. Vymoženy mají být rovněž pohledávky dlužníka včetně plnění z neplatných a neúčinných právních úkonů. Jen bych ještě upozornil, že v rámci správy majetkové podstaty bude jistě docházet kromě explicitně vyjmenovaných činností v § 230 odst. 1 InsZ i k jiným druhům jednání, z čehož jasně vyplývá, že výčet v rámci tohoto ustanovení je demonstrativní.

S danou problematikou jistě velmi úzce souvisí určení osoby, která má oprávnění s majetkovou podstatou nakládat. To insolvenční zákon stanoví v § 229, který se dá považovat vzhledem ke svým dopadům za jedno z klíčových ustanovení celého zákona. Zákonodárce zde pro účely insolvenčního řízení vymezuje v závislosti na průběhu řízení, způsobech řešení úpadku a vlastnictví majetku náležejícího do majetkové podstaty, kdo je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními. Ze zákona vyplývá závěr, že touto osobou bude s přihlédnutím ke

způsobu řešení dlužníkového úpadku buď insolvenční správce nebo dlužník. Dlužník bude osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě, nestanoví-li insolvenční zákon jinak, v době do rozhodnutí o úpadku, v době od rozhodnutí o úpadku do vydání rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, v době od povolení reorganizace a v době od povolení oddlužení. Insolvenční správce bude konečně osobou oprávněnou k nakládání s majetkovou podstatou od okamžiku prohlášení konkursu.

Ke správě majetkové podstaty ještě neodmyslitelně patří důležité právo zajištěných věřitelů spočívající v možnosti udělovat insolvenčnímu správci nebo jiné osobě s dispozičním oprávněním pokyny k řádné správě předmětu zajištění. Těmito pokyny je osoba s dispozičním oprávněním vázána.¹³⁰ Insolvenční zákon neupravuje žádnou obligatorní formu, jakou by měl být pokyn zajištěného věřitele udělen a pokyn tedy bude muset splňovat kvalitativní podmínky, které klade občanský zákoník v § 545 a násl. na právní jednání v obecné rovině.^{131,132} Prakticky nachází právo udělení pokynu uplatnění především při zpeněžování majetkových hodnot, které slouží k zajištění věřitelovy pohledávky. Podle § 293 odst. 1 InsZ je totiž insolvenční správce mj. vázán pokyny zajištěných věřitelů směřujícími ke zpeněžení těchto hodnot. Je-li zajištěných věřitelů více a jedná se o totožný předmět zajištění, který má být zpeněžen, uděluje pokyny ten zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako první v pořadí. To ovšem pouze za předpokladu, že je k pokynu připojen písemný souhlas ostatních zajištěných věřitelů, jejichž pohledávka se uspokojuje ze stejného předmětu zajištění. Není-li tomu tak, osoba s dispozičním oprávněním neprodleně vyrozumí insolvenční soud a ten nařídí do 30 dnů jednání, při kterém rozhodne o tom, zda pokyny zajištěného věřitele schvaluje. Pokud zajištěný věřitel v prvním pořadí otálí a neudělí pokyn ani ve lhůtě určené mu soudem, přechází právo udělit pokyn na v pořadí dalšího zajištěného věřitele. Je-li nečinný i tento další zajištěný věřitel, přebírá iniciativu insolvenční soud, který v rámci své dohlédací činnosti udělí pokyny a současně rozhodne o nákladech spojených s provedením jeho pokynu. V „klasických“ případech

¹³⁰ Srov. § 230 odst. 2 InsZ.

¹³¹ Hafner, J. *Forma a náležitosti pokynu zajištěného věřitele v insolvenčním řízení*. [online]. Datum publikace 26. 10. 2016 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/forma-a-nalezitosti-pokynu-zajisteneho-veritele-v-insolvencnim-rizeni>

¹³² Pro předejití možnosti vzniku sporných otázek lze insolvenčnímu správci doporučit, aby si pokyn vyžádal vždy v písemné formě.

je zákonem k rozhodnutí o způsobu zpeněžení majetkové podstaty vyžadován souhlas věřitelského výboru¹³³, avšak při zpeněžování majetku sloužícího k zajištění je tento souhlas nahrazen pokynem zajištěného věřitele. To otvírá potenciálně nebezpečnou situaci v případě, že předmět zajištění (výrazně) přesahuje hodnotu zajištěné pohledávky. Poté může totiž zajištěný věřitel inklinovat k co nejrychlejšímu uspokojení své pohledávky na úkor dosažení co možná nejvyššího výtěžku zpeněžení předmětu zajištění¹³⁴, proti čemuž směřuje na ochranu právo a povinnost insolvenčního správce odmítnout jakýkoliv pokyn, má-li správce za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji.¹³⁵

3.2 Způsob a rozsah uspokojení zajištěného věřitele

Obsah této kapitoly je z hlediska zajištěného věřitele pravděpodobně nejdůležitější z celé práce. Postupně rozeberu způsob jeho uspokojení v rámci insolvenčního řízení s tím, že budou zdůrazněny rozdíly mezi konkursem a oddlužením a osudem neuspokojené části pohledávky zajištěného věřitele při těchto způsobech řešení úpadku. Při této analýze též zmíním některé novinky, které od 1. června přinesla oddlužovací novela insolvenčního zákona.

3.2.1 Uspokojení zajištěného věřitele v konkursu

V rámci řešení úpadku konkursem je pro věřitele klíčový pojem zpeněžení majetkové podstaty, který máme definován v § 283 odst. 1 InsZ s tím, že tato činnost je prováděna insolvenčním správcem.¹³⁶ Po zpeněžení předmětu zajištění, mají zajištění věřitelé dle § 298 InsZ právo na uspokojení své pohledávky z tohoto výtěžku po odečtení nákladů spojených zejména se správou a zpeněžením majetkové hodnoty, která sloužila jako zajištění jejich pohledávky. Může však nastat též situace, kdy zajištěná pohledávka není po zpeněžení předmětu zajištění uspokojena v celé své výši. S pohledávkou se následně v její neuspokojené výši bude v insolvenčním řízení

¹³³ Srov. např. ustanovení § 286 odst. 2 InsZ.

¹³⁴ Pokud by po uspokojení zajištěného věřitele z předmětu zajištění nějaká finanční částka zbývala, rozdělila by se poměrně mezi ostatní nezajištěné věřitele.

¹³⁵ Řeháček, O. *Postavení zajištěných věřitelů po revizní novele insolvenčního zákona*. [online]. Datum publikace 26. 3. 2014 [cit. 2019-06-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-zajistenych-veritelu-po-revizni-novele-insolvenčního-zákona-93686.html>

¹³⁶ Pro jednotlivé způsoby zpeněžení majetkové podstaty srov. § 286 odst. 1 InsZ.

zacházet jako s pohledávkou nezajištěnou a v tomto režimu bude také uspokojována.^{137,138} Insolvenční zákon toto pravidlo sice výslovně nestanoví, nicméně je dovozováno z textu § 167 odst. 1 InsZ, a to konkrétně ze slovního spojení „*v rozsahu zajištění*“, které značí, že mimo tento rozsah se zajištění věřitelé neuspokojují ze zpeněžení předmětu zajištění, nýbrž jinak, tedy jako ostatní nezajištění věřitelé.¹³⁹

Ve vztahu k zajištěným věřitelům je jistě vhodné zmínit ještě § 204 odst. 1 InsZ, který má dopad na faktickou úhradu jejich pohledávek. Zajištěný věřitel má totiž oproti ostatním nezajištěným věřitelům privilegované postavení také v tom, že jeho zajištěná pohledávka se uspokojuje ve výhodnějším režimu a její uspokojení může být uplatněno vůči insolvenčnímu správci už v průběhu insolvenčního řízení, kdy zpravidla půjde o časový úsek bezprostředně následující po zpeněžení předmětu zajištění.¹⁴⁰ Pokud insolvenční správce zajištěným věřitelům nevyhoví, můžou se následně nápravy domáhat u insolvenčního soudu, který v rámci tohoto režimu nerozhoduje o incidenčním sporu, nýbrž přímo v insolvenčním řízení v rámci své dohlédací činnosti.¹⁴¹

3.2.2 Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení

Zkoumání pravidel uspokojování zajištěných věřitelů v oddlužení může být zajímavou oblastí, jelikož tato pravidla vykazují určité odlišnosti v porovnání s postupem v rámci konkursu a značným způsobem do nich zasáhla též část oddlužovací novely, která nabyla účinnosti 1. června 2019. Do 31. května 2019 byly možné v zásadě tři druhy oddlužení, a to:

1. zpeněžení majetkové podstaty,
2. plnění splátkového kalendáře,
3. kombinace obou výše uvedených způsobů.

¹³⁷ Pokud není zajištěná pohledávka vzhledem k pořadí svého zajištění uspokojena ani zčásti, je pohledávka nezajištěná v celé své výši.

¹³⁸ Richter, O., op. cit., s. 19.

¹³⁹ Pořízek, J. *Kdy a za jakých podmínek je možné zpětvzetí práva na uspokojení ze zajištění v insolvenční?* Datum publikace 22. 10. 2018 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kdy-a-za-jakych-podminek-je-mozne-zpetvzeti-prava-na-uspokojeni-ze-zajisteni-v-insolvenci-108267.html>

¹⁴⁰ Srov. např. usnesení VS v Olomouci ze dne 16. 12. 2013, č. j. 2 VSOL 765/2013-B-69.

¹⁴¹ Richter, O., op. cit., s. 299.

Kombinace způsobů 1. a 2. však byla možná jen na návrh insolvenčního správce a za výslovného souhlasu služníka. Od 1. června 2019 jsou možné toliko dva způsoby oddlužení:

1. zpeněžení majetkové podstaty,
2. plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Zákonem preferovaný způsob oddlužení je nyní plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, neboť pokud ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů, musí insolvenční soud dle § 402 odst. 5 InsZ rozhodnout v rozhodnutí o schválení oddlužení o provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, a to neohledně na souhlas či nesouhlas dlužníka, jak tomu bylo do 31. května 2019.¹⁴²

V případě řešení úpadku oddlužením ve formě plnění splátkového kalendáře (dříve) nebo ve formě plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (dnes) nebylo nikdy o způsobu uspokojení a osudu neuspokojené části pohledávky zajištěného věřitele pochyb. V obou případech totiž zákon stanoví, že zajištění věřitelé se uspokojují jen z výtěžku zpeněžení zajištění,¹⁴³ což znamená, že nebude-li zajištěný věřitel plně uspokojen ze zpeněžení předmětu zajištění, jeho neuspokojená část pohledávky se dále v insolvenčním řízení neuspokojuje a nepostupuje se tedy způsobem, který známe z konkursu, kde se neuspokojená část pohledávky zajištěného věřitele dále uspokojuje jako nezajištěná (viz výše). Věřitel musí proto v závislosti na kvalitě svého zajištění dobře zvažovat, zda svou pohledávku přihlásí jako zajištěnou či nezajištěnou.¹⁴⁴ Přihlásit svou pohledávku jako nezajištěnou, příp. po přihlášení pohledávky jako zajištěné vzít právo na přednostní uspokojení ze zajištění zpět, může být pro zajištěného věřitele výhodné právě v oddlužení, kde se může v případě nedostatečného zajištění rozhodnout a svým procesním postupem docílit toho, že bude

¹⁴² Strnad, Z. *Desatero oddlužovací novely*. [online]. Datum publikace 11. 4. 2019 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/desatero-oddluhovaci-novely-109074.html>

¹⁴³ Úprava účinná do 31. května 2019 tak stanoví v § 398 odst. 3 InsZ, úprava účinná od 1. června 2019 tak stanoví v § 398 odst. 4 InsZ.

¹⁴⁴ Pokud je věřitel v hmotněprávním smyslu zajištěn, je přihlášení jeho pohledávky jako zajištěné jeho právem, nikoliv povinností.

uspokojován jako věřitel nezajištěný.¹⁴⁵ O štěpení pohledávek jako procesní taktice v oddlužení bude pojednáno níže v kapitole 3.2.3.

V rámci řešení dlužníkovra úpadku oddlužením ve formě zpeněžení majetkové podstaty bylo oddlužovací novelou stanoveno najisto, že se postupuje ve vztahu k zajištěnému věřiteli stejně jako při řešení úpadku oddlužením formou plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, a tudíž je zajištěný věřitel i v tomto případě uspokojován pouze z výtěžku zpeněžení zajištění (viz výše).¹⁴⁶ Zákodárce tak ukončil nejednotnost v judikatuře i doktríně, kde nepanovala obecná shoda ohledně osudu neuspokojené části pohledávky zajištěného věřitele. Někteří dovozovali, že by se mělo při absenci výslovného ustanovení při této formě oddlužení postupovat dle obecných pravidel § 167 InsZ, a tudíž by se neuspokojená část pohledávky zajištěného věřitele měla dále uspokojovat jako nezajištěná.¹⁴⁷ Jiní argumentovali tím, že by neměl být rozdíl v uspokojení zajištěných pohledávek v závislosti na tom, jaká forma oddlužení bude zvolena (nota bene jsou-li dotčení zajištění věřitelé bez možnosti jakkoli tuto volbu ovlivnit).¹⁴⁸ Od 1. června 2019 však všechny dohady končí, neboť máme nově ustanovení, které toto dilema definitivně vyřešilo.

3.2.3 Štěpení pohledávek v oddlužení

Vzhledem ke způsobu uspokojování zajištěného věřitele v oddlužení se ekonomicky uvažující zajištění věřitelé, kteří vědí, že jsou tzv. podzajištění¹⁴⁹, snaží svým procesním postupem zvýšit šance na co možná nejvyšší uspokojení jejich

¹⁴⁵ Pořízek, J. *Kdy a za jakých podmínek je možné zpětvzetí práva na uspokojení ze zajištění v insolventci?* [online]. Datum publikace 22. 10. 2018 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kdy-a-za-jakych-podminek-je-mozne-zpetvzeti-prava-na-uspokojeni-ze-zajisteni-v-insolvenci-108267.html>

¹⁴⁶ Nově od 1. června 2019 tak stanoví § 398 odst. 2 InsZ.

¹⁴⁷ Jirmásek, T. *Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení ZMP – Varianta2.* [online]. Datum publikace 27. 12. 2017 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp-varianta2/>

¹⁴⁸ Jirmásek, T. *Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení ZMP.* [online]. Datum publikace 27. 12. 2017 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp/>

¹⁴⁹ Hodnota předmětu zajištění, ať už z důvodu nedostatečně kvalitního způsobu zajištění ze strany věřitele či vývoje cen na trhu, nepostačuje (někdy i velmi výrazně) na uspokojení zajištěné pohledávky.

pohledávek. Vynalézaví věřitelé proto volí taktiku, při níž svou pohledávku rozdělí a část pohledávky přihlásí jako pohledávku zajištěnou (obyčejně tu část pohledávky, která přibližně odpovídá ceně předmětu zajištění) a část jí přihlásí jako pohledávku nezajištěnou.¹⁵⁰ V první části bude věřitel uspokojen z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, v druhé části pak standardně jako ostatní nezajištění věřitelé v oddlužení. Problémem tohoto postupu však je, že se neopírá o žádné výslovné ustanovení insolvenčního zákona.¹⁵¹

Vývoj judikatury v tomto směru měl poněkud chaotický vývoj. Ústavní soud toto počínání věřitelů otevřel ve svém usnesení ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13. Zmohl se však pouze na konstatování, že tato praxe je z pohledu souladu s insolvenčním zákonem přinejmenším sporná a posouzení zákonnosti takového postupu primárně nepřísluší Ústavnímu soudu a musí být provedeno nejprve na úrovni obecných soudů.

Kolotoč ve vývoji této judikatury předvedl Vrchní soud v Praze, který se jí věnoval v několika rozhodnutích. Poprvé připustil možnost štěpení pohledávky ve svém rozhodnutí ze dne 14. 10. 2014 sp. zn. 104 VSPH 126/2014, kde v odůvodnění mj. uvedl, že je zcela na vůli věřitele, jakým způsobem pohledávku přihlásí. Neuplynul však ani rok a tento soud své závěry změnil, když se ve svém usnesení ze dne 29. 7. 2015 sp. zn. 2 VSPH 405/2014 neztotožnil s názorem odvolatelky a možnost dělení pohledávky odmítl s argumentem, že takový stav by neodpovídal situaci založené hmotným právem. O necelý rok později však Vrchní soud v Praze znovu a tentokrát definitivně obrátil svůj úsudek na toto téma a rozhodnutím ze dne 29. 6. 2016 sp. zn. 2 VSPH 1130/2016 štěpení pohledávek povolil.

Celá situace se dostala až před nejvyšší soud ČR, který štěpení pohledávek nakonec zakázal ve svém rozsudku ze dne 30. 8. 2018 sp. zn. 29 ICdo 61/2015 kde uvedl, že: *„Věřitel, jenž přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku (jistinu i akcesorické pohledávky s jistinou související, tzn. úroky, úroky z prodlení, náklady řízení apod.), nemůže v přihlášce pohledávky tuto pohledávku uplatnit částečně jako zajištěnou a*

¹⁵⁰ Veselý, P. *Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno*. [online]. Datum publikace 27. 2. 2019 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stepeni-pohledavek-v-oddluzeni-opet-zakazano-108919.html>

¹⁵¹ Smolík, P. *Oddlužení v právním řádu ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 87.

částečně jako nezajištěnou, ale buď zcela jako zajištěnou či zcela jako nezajištěnou. Pokud tak věřitel neučiní, obsahuje přihláška pohledávky vady, jež musí být k výzvě insolvenčního správce odstraněny, jinak není přihláška pohledávky způsobilá přezkumu. „Projde-li“ přezkumným jednáním vadná přihláška pohledávky a je-li na základě výsledků přezkumného jednání veden incidenční spor o pohledávce uplatněné vadnou přihláškou, je žaloba, kterou byl takový spor zahájen, předčasná a jako taková musí být zamítnuta („pro předčasnost“).“

Otevřenou otázkou však stále zůstává, jak se soudní praxe vypořádá s případnými snahami, jak zákaz štěpení pohledávek obejít, čehož by mohli věřitelé dosáhnout rozdělením pohledávky mezi dva subjekty jejím postoupením, kdy následně jeden z nich přihlásí pohledávku jako zajištěnou a druhý jako pohledávku nezajištěnou.¹⁵² Nezbyvá nám než vyčkat, jak se bude dále judikatura v tomto směru vyvíjet.

3.3 Předmět zajišťující práva více věřitelů

V předchozích kapitolách jsme si vyjasnili, že konkrétní míra uspokojení zajištěného věřitele závisí na výši zpeněžení zajištění a zjištěnou výší zajištěné pohledávky daného věřitele. V praxi nezdědky dochází k situaci, kdy jedna majetková hodnota zajišťuje více pohledávek různých věřitelů. V tomto případě se řídí pořadí uspokojení pohledávek jednotlivých věřitelů dle § 167 odst. 1 InsZ okamžikem vzniku zajištění s tím, že je nutné poznamenat, že zajištění věřitelé se mohou v písemné formě dohodnout na pořadí rozdílném.

V této souvislosti si dovolím vyjádřit krátkou úvahu de lege ferenda. V insolvenčním řízení je nyní, není-li jiné dohody mezi věřiteli, rozhodující pouze kritérium času vzniku zajištění. Zajímavé je zjištění, že toto insolvenční pravidlo přednosti nebylo nijak novelizováno po nabytí účinnosti občanského zákoníku, který vytváří pro přednost svá specifická pravidla. Jsem toho názoru, že v rámci této problematiky by měla být více reflektována právě komplexní hmotněprávní úprava pořadí uspokojení zajištěného věřitele podle občanského zákoníku. Ta je sice značně

¹⁵² Veselý, P. *Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno*. [online]. Datum publikace 27. 2. 2019 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stepeni-pohledavek-v-oddluzeni-opet-zakazano-108919.html>

roztříštěná, nicméně se zde uplatňují principy, které by měly být promítnuty i do insolvenčního řízení. Obecná zásada pořadí uspokojení věřitelů zajištěných stejnou majetkovou hodnotou je upravena v § 2016 OZ a bere v potaz mj. způsob¹⁵³ zřízení zajišťovacího práva. Podle této zásady jsou upřednostněni věřitelé zajištění věcným právem zapsaným ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav před věřiteli zajištěnými věcným právem, které v tomto seznamu nebo rejstříku zástav zapsáno není. Speciální úpravu obsahuje občanský zákoník u pořadí zajištění ze zástavních práv, kde se pořadí stanoví podle doby vzniku zástavního práva. Absolutní přednost má však dle § 1398 OZ před shora uvedenými pořadími věřitel, kterému svědčí zadržovací právo k dané věci. Samozřejmě nesmíme opomíjet fakt, že insolvenční řízení oprávněně vykazuje v řadě aspektů specifické principy a mj. počítá jen s určitými druhy zajišťovacích prostředků a není tak pro jeho potřeby ve všech směrech použitelná obecná úprava občanského zákoníku ohledně pořadí uspokojení zajištěného věřitele. Nicméně se domnívám, že by se do procesní úpravy insolvenčního řízení měla více promítnout úprava občanského zákoníku a měla by být odstraněna současná dichotomie, která do jisté míry potlačuje v tomto směru význam občanského zákoníku.

K podobným závěrům dochází i T. Richter, který tvrdí, že je nesmyslné, aby se v insolvenčním řízení neužívala pravidla přednosti podle občanského zákoníku, neboť insolvenční řízení představuje situaci, kdy na pořadí zajištění extrémně záleží a je velmi nepravděpodobné, že by racionální zákonodárce opravdu zamýšlel výsledek plynoucí ze slov zákona – tedy výsledek, podle nějž by obecné pravidlo přednosti vyhlášené reformovaným občanským právem nemělo platit v insolvenčním řízení.¹⁵⁴ Na problematiku se dívá i z pohledu insolvenčního práva, ze kterého se mu jeví situace podobně absurdně, jelikož naráží na jednu ze základních zásad insolvenčního práva, podle které insolvenční právo nemá zavádět jiné vzájemné uspořádání nároků jednotlivých věřitelů, pokud taková změna není nezbytnou součástí přechodu ze systému individuálního vymáhání pohledávek na systém kolektivní. Jako navrhované řešení navrhuje přednostně legislativní změnu, která by pravidla občanského zákoníku

¹⁵³ Modus.

¹⁵⁴ Richter, T., op. cit., s. 46.

dostatečně respektovala.¹⁵⁵ Nebude-li vzniklá situace vyřešena legislativně, navrhuje, aby insolvenční soudy ohledně zajištění vzniklého po 1. lednu 2014 aplikovaly bez ohledu na § 167 odst. 1 InsZ pravidla přednosti upravená v § 2016 OZ i v insolvenčním řízení, a to za pomoci interpretačního postupu dle § 10 odst. 2 OZ, resp. § 2 odst. 2 OZ.¹⁵⁶ Je mu jasné, že insolvenční soudy budou logicky konfrontovány i s protichůdnými argumenty, což vyplývá již z rozdílných distributivních účinků obou výkladů, nicméně se otvírá pro soudy jedinečná příležitost, aby nastalý legislativní lapsus vyřešili svým interpretativním postupem, při němž soudci dotváří (nutně nedokonalý) zákon ve směru zákonodárcova úmyslu.¹⁵⁷ S těmito závěry Richtera se plně ztotožňuji.

3.4 Zánik zajišťovacího práva

V závěrečné podkapitole si rozebereme moment zániku zajišťovacího práva, což je bez pochyby pro účely insolvenčního řízení a situaci po něm velmi důležité. Insolvenční zákon tuto problematiku řeší ve svém § 167 odst. 4 a váže zánik zajišťovacího práva na okamžik zpeněžení předmětu zajištění. Tato obecně známá zásada byla do tohoto ustanovení vložena s účinností od 1. ledna 2014 a nepředstavuje žádnou přelomovou změnu, jelikož byla známá již za dob účinnosti ZKV.¹⁵⁸ Zajištění zaniká i v případě, kdy zajištěná pohledávka nebyla do insolvenčního řízení vůbec přihlášena, a tudíž se z výtěžku zpeněžení zajištění neuspokojuje, neboť se k ní pro účely insolvenčního řízení nepřihlíží. V případě, že nedojde v oddlužení či konkursu ke zpeněžení předmětu zajištění, trvá zajištění i po skončení insolvenčního řízení a věřitel se může domáhat uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku později.¹⁵⁹

Vzhledem k tomu, že praxe ukazovala, že není dostatečně sjednocen postup při výmazu zajišťovacích práv po zpeněžení majetku z majetkové podstaty dlužníka v úpadku, stanovil zákonodárce závazný postup a povinnosti z toho vyplývající pro insolvenčního správce, který je povinen dle § 167 odst. 5 InsZ vydávat potvrzení o

¹⁵⁵ Revizní novela se s potřebou zohlednit tato pravidla v insolvenčním právu vůbec nevypořádala.

¹⁵⁶ Richter, T., op. cit., s. 46.

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ Hásová, J. a kol., op. cit., s. 673.

¹⁵⁹ V reorganizaci bude záležet na obsahu reorganizačního plánu.

zániku zajištění pro nabyvatele zpeněžené věci, pohledávky, práva nebo jiné majetkové hodnoty v případě, že bylo zaniklé zajišťovací právo zapsáno ve veřejném nebo neveřejném seznamu¹⁶⁰.¹⁶¹ Tato pravidla mají mj. význam pro třetí osoby, které nabývají majetek z majetkové podstaty při jeho zpeněžení a dostává se jim tak adekvátní právní jistoty, neboť si mohou být jistí, že nabývají majetek oproštěný o jakákoli zatížení vzniklá v minulosti.¹⁶²

¹⁶⁰ Např. katastr nemovitostí či rejstřík zástav.

¹⁶¹ Hášová, J. a kol., op. cit., s. 673.

¹⁶² Kozák, J. a kol., op. cit., s. 685.

Závěr

Účelem této práce bylo zevrubně analyzovat právní úpravu postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení jakožto zvláštním druhu civilního procesu, který v sobě kloubí prvky nalézacího a vykonávacího řízení. V práci jsem vycházel z právních předpisů, odborné literatury a relevantní judikatury a s jejich pomocí jsem se snažil o naplnění svého cíle práce.

V textu práce, která se skládá ze tří kapitol, bylo v kapitole první nejprve pojednáno o obecných aspektech insolvenčního řízení, které se týkají zajištěného věřitele spolu s legální definicí tohoto subjektu. Analýze byly především podrobeny rozdíly, které vykazuje zajištěný věřitel ve smyslu § 2 písm. g) InsZ oproti vnímání zajištěného věřitele z pohledu hmotněprávní úpravy obsažené především v občanském zákoníku. Výsledkem zkoumání bylo, že ne každý zajištěný věřitel z pohledu hmotného práva se považuje za zajištěného též pro účely insolvenčního řízení. Dále jsem se věnoval ustanovení § 166 věty druhé InsZ, která upravuje postavení zajištěného věřitele pro případ, kdy dlužník ve smyslu insolvenčního zákona je jen osobou poskytující zajištění ve smyslu § 2 písm. g) InsZ a není tedy přímým (obligačním) dlužníkem. Konečně byl v této souvislosti též vymezen zajištěný věřitel dle trestního řádu a mj. vyjádřena i první úvaha *de lege ferenda* na toto téma, kde jsem kritizoval potenciální porušování zásad insolvenčního řízení způsobený příliš benevolentním postupem vůči těmto věřitelům. Dále jsem se v této kapitole věnoval právním zásadám použitelným v insolvenčním řízení a v civilním procesu obecně. Na konci této kapitoly jsem otevřel problematiku věřitelských insolvenčních návrhů, kde jsem se po stručném úvodu, který obsahoval obecné náležitosti těchto návrhů, věnoval nechvalně známým návrhům šikanózním. Přestože insolvenční zákon obsahuje mechanismy, které mají za úkol potlačení tendencí k podávání těchto návrhů a dopady pro takového navrhovatele mohou být i trestněprávní, stále se nepodařilo tyto praktiky zcela vymýtit.

Ve druhé kapitole bylo nejdříve rozebráno uplatnění věřitelova nároku formou přihlášky pohledávky se všemi náležitostmi, které k této fázi insolvenčního řízení patří. V podrobnostech jsem se věnoval procesu přihlašování věřitelova nároku a zdůraznil jsem specifika postupu věřitele zajištěného. Současně bylo poznamenáno, že přihlásit pohledávku jako zajištěnou je toliko právem zajištěného věřitele, nikoli jeho povinností.

Toto rozhodnutí má však významné implikace pro způsob jeho uspokojování. Následně jsem rozebral (ne)možnost uspokojování úroků z nezajištěných předinsolvenčních pohledávek a ze zajištěných předinsolvenčních pohledávek, z čehož jsem zdůraznil výhodu pro zajištěné věřitele spočívající v pokračujícím úročení jejich zajištěné pohledávky od doby rozhodnutí o způsobu řešení úpadku včetně možnosti uspokojení těchto nároků v rámci insolvenčního řízení. Poté jsem přešel k analýze přezkumu přihlášených pohledávek, kde se výrazně projevuje aktivita insolvenčního správce a dalších subjektů s tím, že jsem odlišil účinky popěrného práva insolvenčního správce, přihlášených věřitelů a dlužníka samotného. Tato kapitola byla zakončena pasáží o podmínkách tzv. zjištění věřitelovy pohledávky.

Třetí a zároveň závěrečná kapitola byla otevřena pasáží o správě majetkové podstaty dlužníka a osobě s dizpozičním oprávněním k tomuto majetku. Byly rozebrány činnosti, které se v rámci této aktivity provádí a současně byl dán prostor pro popis fungování pokynu zajištěného věřitele ohledně řádné správy předmětu zajištění. Zaměřil jsem se na účel a náležitosti takového pokynu spolu s jeho závazností pro insolvenčního správce, který ho může odmítnout jen ve výjimečných případech. Jádrem této kapitoly však bylo uspokojení zajištěného věřitele. Odlišil jsem způsob uspokojování pohledávky zajištěného věřitele v závislosti na způsobu řešení úpadku, konkrétně jsem se věnoval konkursu a oddlužení. Nejzásadnější rozdíl při srovnání těchto dvou způsobů řešení úpadku vykazuje osud neuspokojené části pohledávky zajištěného věřitele. Pokud totiž výtěžek z prodeje předmětu zajištění nepostačuje k uspokojení celé pohledávky zajištěného věřitele, v konkursu se postuje tím způsobem, že na neuspokojenou část pohledávky zajištěného věřitele se v její neuspokojené části hledí jako na pohledávku nezajištěnou a podle odpovídajících pravidel se také dále uspokojuje. Kdežto v oddlužení se zajištěný věřitel uspokojuje výlučně z výtěžku prodeje předmětu zajištění a případná neuspokojená část jeho pohledávky se dále neuspokojuje vůbec. To dalo prostor fantazii věřitelů, kteří začali své zajištěné pohledávky rozdělovat a následně přihlašovat částečně jako zajištěné a částečně jako nezajištěné za účelem maximalizace svého uspokojení, jinými sovy začali své pohledávky tzv. štěpit. Tuto procesní taktiku zkoumám optikou judikatury vyšších soudů, která byla dlouhou dobu nekonzistentní. Zajímavý byl zejména kolotoč na Vrchním soudě v Praze, který v průběhu dvou let dvakrát změnil svůj názor na dané téma. Veškeré dohady konečně utnul až Nejvyšší

soud ČR, který ve svém rozsudku ze srpna 2018 tuto praktiku zakázal. Nicméně stále nejsou vyřešeny všechny související otázky, které jsem v práci rovněž nastínil. Následně jsem se zabýval další polemikou de lege ferenda, tentokrát na téma pořadí uspokojení zajištěného věřitele v případě, že jeden předmět zajištění zajišťuje více pohledávek různých věřitelů. Toto jsem uzavřel s pocitem, že by v rámci této problematiky měla být reflektována pravidla obsažená v občanském zákoníku, která se od rekonstrukce českého soukromého práva v insolvenčním zákoně neprojevila dostatečně. Na úplném závěru práce jsem už jen ve stručnosti zkoumal moment zániku zajišťovacího práva v insolvenčním řízení včetně povinností a důležitých dopadů pro všechny zúčastněné osoby.

Jelikož se insolvenční řízení stává, vzhledem k počtu řízení, z popelky civilního procesu spíše jeho princeznou, dá se v této oblasti jistě dál očekávat dynamický vývoj. Uvidíme, jaké novinky přinese v praxi oddlužovací novela účinná od 1. června 2019 a zda opravdu pomůže dostat se statisícům lidí z dluhové spirály. Dále bude jistě velmi zajímavé sledovat další vývoj judikatury v oblasti procesních taktik zajištěných věřitelů, jejíž dosavadní podobu jsem analyzoval v textu práce.

Seznam zkratek

Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Listina	Listina základních práv a svobod (vyhlášena pod č. 2/1993 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
Evropská úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, publikovaná sdělením č. 209/1992 Sb.
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
InsZ nebo též insolvenční zákon	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ZKV ;	zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007
Revizní novela	zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
Oddlužovací novela	zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č.

	292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
Vyhláška č. 191/2017 Sb.	Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolventního zákona, ve znění pozdějších předpisů
OZ nebo též občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
VS	vrchní soud

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Winterová, A., Macková, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: Řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018,

Winterová, A., Macková, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018,

Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M. *Insolvenční zákon. Komentář.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018,

Hásová, J., Moravec, T., *Insolvenční řízení.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018,

Hásová, J. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018,

Maršíková, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy.* 3. vydání. Praha: Leges, 2018,

Richter, T. *Insolvenční právo.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017,

Maršíková, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou.* 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017,

Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb.

Smolík, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016,

Smrčka, L., Plaček, J., Schönfeld, J., Louda, L. *Insolvenční řízení (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona).* 1. vydání. Praha: Professional Publishing, 2016,

Lavický, P. a kol. *Moderní civilní proces.* Brno: Masarykova Univerzita, 2014,

Hulmák, M., Petrov, J., Lavický, P., Dvořák, B., Šilhán, J., Dávid, R., Richter, T., Lasák, J. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054).* 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014

Richter, O. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014,

Řeháček, O. *Úpadek a jeho osvědčení.* In Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora., ročník 2012, č. 9, s. 20.,

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), č. 182/2006 Dz.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Hafner, J. *Forma a náležitosti pokynu zajištěného věřitele v insolvenčním řízení*. [online]. Datum publikace 26. 10. 2016 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/forma-a-nalezitosti-pokynu-zajisteneho-veritele-v-insolvencnim-rizeni>

Ďuranová, P. *Šikanózní insolvenční návrh a pověst právnické osoby*. [online]. Datum publikace 23. 3. 2018 [cit. 2019-06-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-a-povest-pravnicke-osoby-107300.html>

Vidovičová, L. *Kapitalizace úroků a insolvenční řízení – otázka přirůstání úroků ve světle rozhodovací praxe vrchních soudů*. [online]. Datum publikace 30. 6. 2016 [cit. 2019-06-04]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kapitalizace-uroku-a-insolvencni-rizeni-otazka-prirustani-uroku-ve-svetle-rozhodovaci-praxe-vrchnich-soudu-102033.html>

Řeháček, O. *Postavení zajištěných věřitelů po revizní novele insolvenčního zákona*. [online]. 26. 3. 2014 Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-zajistenych-veritelu-po-revizni-novele-insolvencniho-zakona-93686.html>

Pořízek, J. *Kdy a za jakých podmínek je možné zpětvzetí práva na uspokojení ze zajištění v insolvenci?* Datum publikace 22. 10. 2018 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kdy-a-za-jakych-podminek-je-mozne-zpetvzeti-prava-na-uspokojeni-ze-zajisteni-v-insolvenci-108267.html>

Strnad, Z. *Desatero oddlužovací novely*. [online]. Datum publikace 11. 4. 2019 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/desatero-oddruzovaci-novely-109074.html>

Jirmásek, T. *Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení ZMP – Varianta2*. Datum publikace 27. 12. 2017 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp-varianta2/>

Jirmásek, T. *Uspokojení zajištěného věřitele v oddlužení ZMP*. Datum publikace 27. 12. 2017 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-bc-tomas-jirmasek-uspokojeni-zajisteneho-veritele-v-oddluzeni-zmp/>

Veselý, P. *Štěpení pohledávek v oddlužení (opět) zakázáno*. [online]. Datum publikace 27. 2. 2019 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stepeni-pohledavek-v-oddluzeni-opet-zakazano-108919.html>

3. Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,

Listina základních práv a svobod (vyhlášena pod č. 2/1993 Sb.), ve znění pozdějších předpisů,

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, publikovaná sdělením č. 209/1992 Sb.,

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007,

Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony,

Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony,

Zákon č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,

Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použité judikatury

- Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 1. 7. 2010,
Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. III.ÚS 247/14 ze dne 28. 1. 2016,
Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 3271/13 ze dne 6. 2. 2014,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 61/2015 ze dne 30. 8. 2018,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 2011/2014 ze dne 28. 4. 2016,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 67/2014 ze dne 29. 2. 2016,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 1352/2014 ze dne 26. 2. 2015,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 19/2011 ze dne 30. 4. 2013,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 14/2012 ze dne 28. 3. 2013,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 3/2012 ze dne 29. 2. 2012,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 52/2011 ze dne 31. 1. 2012,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 17/2012 ze dne 29. 2. 2012,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 46/2011 ze dne 26. 6. 2012,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 11 Tdo 721/2011 ze dne 23. 6. 2011,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 16/2011 ze dne 30. 11. 2011,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 14/2011 ze dne 21. 12. 2011,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 1/2008 ze dne 27. 1. 2010,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSCR 22/2009 ze dne 20. 5. 2010,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 934/2009 ze dne 17. 12. 2009,
Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 VSPH 1130/2016 ze dne 29. 6. 2016,
Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 VSPH 405/2014 ze dne 29. 7. 2015,

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 104 VSPH 126/2014 ze dne 14. 10. 2014,

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 765/2013-B-6916 ze dne 12. 2013,

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 11/2010-P48-8 ze dne 11. 1. 2010.

5. Seznam ostatních zdrojů

Účast na Insolvenčním kongresu 2019 konaném dne 25. dubna 2019 pod záštitou České advokátní komory

Postavení a uplatňování pohledávek zajištěného věřitele v insolvenčním řízení

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je postavení a uplatňování pohledávek zajištěného věřitele v rámci zvláštního a do určité míry samostatného typu civilního soudního řízení, kterým je řízení insolvenční. Předmětem insolvenčního řízení je úpadek či hrozící úpadek dlužníka a způsob jeho řešení. Přihlášení věřitelé, kteří jsou účastníky tohoto řízení, mají pochopitelně zájem na tom, aby jejich pohledávka byla uspokojena v co nejvyšší míře.

Cílem práce, jak už napovídá sám její název, není obecný popis průběhu insolvenčního řízení, nýbrž zevrubná analýza postavení a uplatňování pohledávek zajištěných věřitelů. Pojem zajištěný věřitel přitom v insolvenčním právu chápeme poněkud úžeji než v obecné hmotněprávní rovině, jejímž základem je občanský zákoník. Insolvenční zákon totiž sám definuje, koho považuje pro účely insolvenčního řízení za zajištěného věřitele a tato definice nezahrnuje všechny druhy zajišťovacích institutů, které známe z hmotněprávní úpravy. Při zkoumání dané problematiky vycházím z příslušných právních předpisů, relevantní judikatury vyšších soudů České republiky a odborných publikací na toto téma zveřejněných.

Práce je rozdělena do tří kapitol, které se následně dělí v různých úrovních na podkapitoly. V první kapitole se v rámci obecnějšího úvodu věnuji definici úpadku a roli věřitele, kterou v ní zaujímá, a to zejména mnohosti věřitelů jakožto zákonné podmínky úpadku. Dále se zaměřuji na obecné zásady civilního procesu a insolvenčního řízení. Následně přecházím ke stěžejní definici zajištěného věřitele v insolvenčním řízení a na konci první kapitoly rozebírám též věřitelský insolvenční návrh spolu s nechvalně proslulými šikanózními insolvenčními návrhy. V druhé kapitole hraje prim přihlašování pohledávek věřitelů s tím, že poukazuji na rozdíly, které v tomto procesu vyplývají pro zajištěné věřitele. Plynule poté přecházím k (ne)možnosti uspokojování úroků z předinsolvenčních pohledávek a znovu vypichuji rozdíly u věřitelů zajištěných. Na konci této kapitoly poté rozebírám proces přezkoumávání pohledávek spolu s rolí jednotlivých procesních subjektů, kterou v ní hrají. A konečně ve třetí, poslední kapitole dávám prostor analýze uspokojení pohledávky zajištěného věřitele v insolvenčním řízení a poukazuji na rozdíly, které

plynou pro zajištěného věřitele v závislosti na tom, kterým způsobem je úpadek dlužníka řešen.

Klíčová slova: zajištěný věřitel; insolvenční řízení; úpadek

The Position and Application of Claims of the Secured Creditor in Insolvency Proceedings

Abstract

The topic of this thesis is the position and application of claims of the secured creditor within the special and to some extent independent type of civil court proceedings, which is insolvency proceedings. The object of insolvency proceedings is the bankruptcy or imminent bankruptcy of the debtor and the method of its resolution. It is more than clear, that the creditors who are involved in this proceedings have an interest in ensuring that their claim is satisfied as much as possible.

The aim of the paper, as its name itself suggests, is not a general description of the course of insolvency proceedings, but a comprehensive analysis of the position and application of claims of the secured creditors. In the insolvency law, we understand the concept of secured creditor somewhat more narrowly compared to the general substantive law, which is based on the Civil Code. Indeed, the Insolvency Act defines who is deemed to be a secured creditor for the purposes of insolvency proceedings, and this definition does not include all types of security institutes known to us from substantive law. When examining the issue, I proceed from the relevant legal regulations, relevant case law of the higher courts of the Czech Republic and leading publications on this topic.

The thesis is divided into three chapters, which are then subdivided into different levels of subchapters. In the first chapter, the more general introduction deals with the definition of bankruptcy and the role of a creditor in it, especially the number of creditors needed in order to proclaim bankruptcy. Furthermore, I focus on the general principles of the civil proceedings and insolvency proceedings. Subsequently, I move on to the crucial definition of a secured creditor in insolvency proceedings, and at the end of the first chapter I also describe the creditor insolvency petition along with the infamous bullying insolvency petitions. In the second chapter, the application of creditors' claims plays a primary role as I point out the differences applicable to secured creditors as well. Then, I move on to the possibility of satisfying interest of pre-insolvency claims and once more, I stress the differences applicable to secured creditors. Then, at the end of this chapter, I focus on the process of assessing the claims

and the role of the individual entities in it. Finally, in the third, last chapter, I analyze the satisfaction of the secured creditor's claim in the insolvency proceedings and I point out the differences that arise for the secured creditor, depending on how the debtor's insolvency is dealt with.

Key words: Secured creditor; insolvency proceedings; bankruptcy